مردن لەپێناو کوشتندا ... کەستیکا براداتان ... لە ئینگلیزییەوە: نەبەز سەمەد

خۆکوژی_بۆمبڕێژکراو جەستە مردووەکەی بەشێوەیەکی سیاسی بەکاردەهێنێ، هەرچەندە هیچ شتێکی ناچالاک لەبارەی کردارەکەیەوە لەگۆڕێدا نییە. کردارەکەی وەها ڕێکخراوە کە ببێتە هۆی مردنی ئەوانیدیش کە لە هەمان کاتدا ڕێکخەرەکەشی لەکاتی جێبەجێکردنیدا دەمرێ. هێشتاش ئامانجی سەرەکی لێرەدا ڕەنگە تەنیا خستنەوەی هەندێ قوربانی نەبێت، بەڵکو ئەوەی خۆکوژی_بۆمبڕێژ لەنێو پرۆسەکەیدا وێنای کردووە ئەمەیە: ترساندنی وێنەی تاکە (یەکێک لە هەموو ئەوانەی لەوێن) کە لە مەرگ ناترسێ، کە دوودڵ نییە لە بەفیڕۆدانی ژیانی خۆی، یان ژیانی هەریەکێکی دی، لەپێناو مەسەلەکەیدا. ئەو کەسانە مەبەستیان چییە لە پەیوەندیکردن کە ئەوان لە سەرووی ”ژیان و مەرگ”ەوەن، و ئەوان وەک ه□ژ□دی سروشتی هێرش دەکەن: بەبێ بەزەیی و بەبێ جیاوازی.. خۆکوژە_بۆمبڕێژەکان، و ئەوانەی ئەو ئەرکەیان پێداون، زۆر باش دەزانن کە ئەوان ناتوانن تەنیا بە ڕێگەی سەربازی هیچ شتێک بەرێنەوە. ئامانجی سەرەکی ئەوان، ئەو کەسانە نین کە دەیان کوژن، بەڵکو ئەوانەی لەپێشیان ئەو کردارە دەنوێنن. ئەمە بۆیە ئەوان وەکو ئەوەی لەسەر نواندنگە بن خۆتەقاندنەوەکەیان نمایش دەکەن: ئەو ڤیدیۆیانەی کە لە پشتەوە جێیان دەهێڵن، لەگەڵ هەموو پرۆڤەکەیاندا، بەوردی ڕوونکردنەوەی تەمای بینینەکەیە، هەروەها وەرگرتنەوەی سیتاتی ستاندارد؛ پۆستەرەکان کە دواتر پیشانی دەدەن؛ سەرجەم پیشەسازیی ڕاگەیاندن یارمەتیان دەدات.
ئەمە بەشێکی کرۆکییە لە بۆمبڕێژکردن_ی خۆکوژدا؛ ڕەنگە ئەمە زۆر لە کرداری خۆکوشتنەکە گرنگتر بێت.

هێشتاش گرنگ نییە کە مەکینەی پڕوپاگەندە پێشکەوتووە، لێرەدا شتێک هەیە لە کرۆکی کرداری خۆکوژی_بۆمبڕێژکراودا کە ناهێڵێ ئەم چەشنە کردارە کاریگەر بێت، وزەی جڤاکی بونیادبنە وەک کردارەکەی کوانگ دوک [مۆنکێکی بودیستە لە دژی دەسەڵاتی چین خۆی دەسووتێنێت] ئەو کاریگەرییە دەنوێنێ. دەسەڵاتی ئەوی کۆتایان لەو فاکتەوە سەرچاوەدەگرێ، ئەو زیانەی بەڕێی کردارەکەیەوە دەیهێنێتەگۆڕێ ڕاستەوخۆ بەتایبەتی دژی خۆیەتی؛ هیچ یەکێکی دی لە پرۆسەکەدا

ئازارنادرێ، نە دەبێ ئازار بدرێ. تاکە جەستە کوانگ دوک وازی لێدەهێنێ و فڕێی دەدا، جەستەی خۆیەتی. ئەوەی کە گۆڕان لە کۆمەڵگەدا بەرهەمدەهێنێ، فشارخستنەسەری فیزیکی نییە، بەڵکو بەجێهێشتنی کاریگەرییەکی بەهێزە لەسەر هۆشی کۆمەڵگە بەڕێی لێڕوانینێکی گشتی کردارێکی باڵای بەخودەوە. بە پێچەوانەوە، ئەو گۆڕانەی خۆکوژی_بۆمبڕێژکراو بەدوایدا دەگۆڕێ بۆ بەرهەمهێنانی، بە واتای وشە، لە رێگەی زیانگەیاندن بە جەستەی ئەوانیدییەوە دەتێگەڕێ. ئەو چەشنە کردارە ناتوانێ بەبێ تێبینی دەربچێ وبەوات: ڕووداوەکە بەدەنگەدەنگ، پیس و خوێناوییە، کوشتارگەکە زۆر تراوماتیک و ئازاربەخشە، تیرۆرەکە ڕاستەقینەیە. بەڵام ئەوە کرۆکی خۆکوژی_بۆمبڕێژکراوە. گرینگییەکەی و دیاربوونەکەی لەسەر نواندنگەی کوشتنەکە بەندە، جا ئەو نواندنگەیە چ پاسێک، میترۆیەک، یان کافێیەک بێت. لە کرداری خۆکوژی-بۆمبڕێژکراو کۆمەڵگە تۆقێنراوە، بەڵام نەبزوێنراوە. بۆیە خۆکوژی_بۆمبڕێژکراو جەختە لە شکست. دوور لە بونیادنانی بەڕێی هەندێ بەهای سیمبولی، بەڕێی شتێکی باڵاترەوە، ئەو کردارنوێنیانە، وەک مالیس روتڤێن دەبێژێ، ”بەڵێی ئاوێتەکردنی ڕیاڵپۆلەتیک و بێهیوایی”یەوە بەردەوام دەبزوێنرێن.

لە ڕوانگەی مێتۆدی ”وەرگێڕینی دژەکان”ی گاندییەوە، ڕەنگە یەکێك بێژێ خۆکوژە_بۆمبڕێژکراوەکان لە کۆتاییدا بەهێز و بەدەسەڵات دەبن، بەتەواوی لەبەرئەوەی ئەوان زۆر بەدەسەڵاتەوە دەردەکەون. بەدەسەڵاتییەکەیان لە سروشتی تاوانکارییانە و هەڕشکارانەی کردارەکانیانەوە سەرچاوەدەگرێ. ئاخر تۆ ناتوانی چەکی ڕاستەقینە بەکاربهێنی و هێشتاش جەستەت بە چەکێکی سیمبۆلی وەربگێڕی، یەکێکیان ئەویدی بەکاریگەر دەکات. مێتۆدی خۆکوژە_بۆمبڕێژکراوەکان لە کۆتاییدا بەکاریگەرییە چونکە لە سەرەتاوە وەک کردارێکی زۆر کاریگەر ژمێرەی بۆ کراوە. هەروەها ئەوان هیچ شتێکی واتادارتر بەدەستناهێنن، بەتەواوی لەبەرئەوەی ئامانجەکەیان تەواو پراگماتییە. لەوە زیاتر، گاندی ئەوەی وتووە کە زیانگەیاندن بە ئەوانیدی بە ئەوەی کۆمەڵگە بگۆڕی: سەلماندنی دلێری نییە، بەڵکو ترسنۆکییە.

یەکێك لە کاریگەرییەکانی سەر خۆکوژی_بۆمبڕێژکراو ڕەنگە لە فڕۆکەوانە (kamikaze) ژاپۆنییەکانەوە سەرچاوەی گرتبێ. ڕەوو کۆتایی دووەم جەنگی جیهانی، کاتێک ڕوونبووەوە ژاپۆن دەدۆڕێ، ئەو گەنجانە فڕۆکەکانیان بۆ ئامانجەکانی دوژمن هەڵدەفڕێنن، خۆیان

دەکوژن_بەشێوەیەکی مەبەستەکی و ب□ باشی_ لە پرۆسەکەدا. ئەوان ئەوەیان کرد وەک چۆن گەنجە موسڵمانەکانی ئەمڕۆ خۆیان دەکوژن_ ئاخر ئەوان دەیانەوێ پیشانی بدەن ئەوان لە مەرگ ناترسن یان چونکە ئەوان مێشکیان شووراوەتەوە، یان هەردووکیان. هەرچەندە جوداوازییەکی گرنگ هەیە، فڕۆکەوانە ژاپۆنییەکان ئامانجیان بەتایبەتی پێگە سەربازییەکان بوو، لە کاتێکدا خۆکوژە_بۆمبڕێژەکانی ئەمڕۆ بەبێ جوداوازی هێرش دەکەن. لە ڕاستیدا، لەبەرئەوەی زۆرینەی کات خۆکوژە_بۆمبڕێژکراوەکان بە ئامانجە سەربازییەکان ناگەن، بەڵکو خەڵکانی بێبەرگریی، دانیشتوانی سیڤیل دەکەنە ئامانج، بۆیە کردارەکانیان بەشێوەیەکی کرۆکی بێدەسەڵات دەبێت.

یەکێکی دیکە لە کاریگەرییەکان بەجەختییەوە لە ترادیسیی□نی ”شەهیدبوونی هێرشبەر”ی موسڵمانانەوە سەرچاوە دەگرێ. بۆ چەندین دەیە لەنێو بازنە ئیسلامیستەکاندا گەڕان بەدوای بەرهەمهێنانی ڕەوایەتیدانێکی تیۆلۆگی بە خۆکوژی_بۆمبڕێژکراو لەئارادایە. ئەو فاکتە دەمێنێتەوە، هەرچەندە، بەزەحمەت هیچ شتێک لە قورئاندا دەدۆزرێتەوە بۆ کوشتنی کەسانی بێتاوان، سیڤیلی بێبەرگری، کە زۆرینەی ئەوان موسڵمانەکان خۆیانن. وەکو یەکێک ل□ س□کالارەکان تێبینی کردووە، لە ”زۆرینەی کەیسەکاندا، ئاین هیچیدی نییە جگەلە هۆکارێک و ئامرازێکی هەڵە”. یەکێک گومانی ئەوە دەکا کە لەگەڵ زاراوەی وەکو ”شەهیدبوونی هێرشبەر”دا هەمیشە ترسێک ئامادەیی هەیە کە یەکێك لە زاراڤەکان ئەویدی هەڵدەوەشێنێتەوە: لە شوێنێک کە زێدەڕەوی لە ”هێرشبەر”دا هەبێت، ئەوا شوێنێکی زۆر بۆ ”شەهیدبوون” نامێنێتەوە. د□س□□□اتی س□یمبۆلی پەیوەستە بە ب□خ□ودێتی، خۆقوربانیکردنی بێقازانج کە لە کرداری ناساندنەوە سەرچاوە دەگرێ، یەکێک هەرگیز ناتوانێ ناساندن بەدەستبهێنێ لەوانەوە کە ئەو یەکە تێکیشکاندوون.

پێداچوونەوەی کتێب

بەرپرسیاریەتییە … سەدیق سەعید ڕواندزی

پێداچوونەوەی کتێبو شەنوکەوکردنی هەڵەی زمانەوانیو بابەتی،دیاردەیەکی ڕۆشنبیری نوێیە لە دنیای ڕۆشنبیری ئێمەو بە دیاریکراویش زۆرتر لە دوای ڕاپەڕینەوە، پەیڕەو دەکرێت.ساڵانێك پێشەکی نووسین بۆ کتێب لەلایەن نووسەرێك یاخود هاوڕێیەکی دانەری کتێبەکە، باوبوو. بەڵام ئێستا کەمتر پێشەکی بۆ کتێبەکان دەنووسرێت. تەنانەت نووسەری کتێبەکە خۆشی پێشەکی نانووسێت. هەرچەندە لە زۆرکاتدا پێشەکی، دەروازەیەکی باشە بۆ تێگەیشتن لە ناوەڕۆکی کتێبەکەو ئاشنابوون بەماناو گوتاری کتێبەکە. بەتایبەتیش ئەو پێشەکییانەی لەلایەن نووسەرانی بەتواناوە دەنووسرێن. لەوماوانەدا، چەند کتێبێکم خوێندەوە کەلەلایەن ڕووناکبیری دیاری کورد(مەریوان قانح) پێشەکییان بۆ نووسرابوو، ئەوەندەی ناوەڕۆکی کتێبەکە ماناو مەبەستی هەبوو.

کەواتە لە زۆرکاتدا، پێشەکی سەرەتایەکە بۆ تێگەیشتن لە بەرهەمی نووسەرێك. بێگومان پێداچوونەوەی دەستنووسی کتێبێك بەرلە چاپکردنی، هەرکەسێك بیکات، بەرپرسیاریەتییەکی ئەخڵاقیومێژوویو کلتوورییە. ئەخڵاقییە، لەبەر ئەوەی تۆ ئەرکی دەستنیشانکردنو ڕاستکردنەوەی هەڵەی کەسانێکت لە ئەستۆدایەودەبێ زۆر بەوردیو هەستیاریەوەبەحێی بگەیەنی. بۆ ئەوەی هیچ خەوشێك نێتە سەر نووسەری کتێبەکەو بەدەر بێ لەهەر هەڵەیەکی زمانەوانیو بابەتی. مێژوویشە، چونکە ناوی تۆ وەك کەسێك کە پێداچوونەوەی بۆ کتێبەکە کردووە، دەبێتە بە شێك لەناونیشانوناساندنی کتێبەکە،دواجاریش دەبێتە بەشێك لە مێژوو. بەو پێیەی کتێبەکە چاپ دەکرێتو تاهەتایە دەمێنێتەوە.هەروەها بەرپرسیاریەتییەکی کلتووریشە، چونکە خوێنەرانێك ئەو کتێبە دەخوێننەوەوهوشیارییان پێ زۆر دەبێت.

کەواتە چۆن دەبێ زانیاریەکی هەڵەیان پێ بدەین.بەڵام بەداخەوە وێرای هەموو ئەو بەرپرسیاریەتییانە،هەست دەکەین پێداچوونەوەی کتێب، هەر تەنها بۆ ناوەو بۆتە کارێکی لاوەکی.چونکە ئەو ڕۆژنامەو گۆڤاروکتێبانەی هەڵە گرو هەڵەبڕوهەڵەچنو سەرپەرشتیاریان هەیە، هاوشێوەی بە شێکی زۆری کتێبەکانی تر، تەژین لە هەڵەی بابەتیو زمانەوانی.بگرە بە شێك لەو کتێبانە جگە لە نووسەرەکەی، چەند کەسێکی دیکەش پێداچوونەوەیان بۆ کردووە. کەچی لە گەڵ ئەوەشدا

هەڵەی بابەتی هێندە زەق دەبینین، خوێنەر سەرسام دەبێت بەوەی کە چۆن نووسەرەکە، یاخود ئەوانەی پێداچوونەوەیان بۆ کردووە، ئەو هەڵەیان نەبینیوە.ئەمە دەریدەخات کە پێداچوونەوەی بە شێکی زۆری کتێبەکان لەلایەن زۆر کەسەوە، بەداخەوە وەك کارێکی ڕۆتینیو لاوەکی لێهاتووەو ئامانج لێی تەنها ناونووسینەکەیە بە بێ ماندووبوونو ئەرك کێشان.دیارە پێداچوونەوەی کتێب ئەرکێکی هەستیارو پڕوردە کارییە. بۆیە ئەوانەی پێداچوونەوە لە هەر ڕووێکەوە بێت،زمانەوانی، یاخود بابەتی، بۆ هەر کتێبێك دەکەن دەبێ زۆر بە سەلیقەووردبین بن.

بۆ ئەوەی ئەو هەڵانەشی کە نووسەری کتێبەکە بەسەریدا تێپەڕیون،ئەوان ڕاستی بکەنەوە. کاری ئەوان، دەکرێ بڵێین وەك فلتەرێك وایە، کە هەموو خەوشو کەموکورتییەکان دەپاڵێوێت. لەو ماوانەی ڕابردوودا، چەندین کتێبی جۆراو جۆرم لە هەمووڕووەکانەوە خوێندۆتەوە. بەشێکی هەرە زۆریان ئەگەر بڵێم بەدەر نەبوون لە هەڵە،ڕەنگە خوێنەرانی ئەو بابەتە گومان لە ڕاستی قسە کەم بکەن. بەتایبەتیش کەمن بۆ خۆم وەك خوێنەرێکی زیت کتێب دەخوێنمەوەو پەیوەندی من بە خوێنەوەی کتێب، لە ڕوانگەی خوێنەربوونە، نەك نووسەرێك. واتە وەك خوێنەرێك کتێب دەخوێنمەوە. بۆیە زۆر کات ڕێکدەکەوێت، کەهەڵەی سەیر سەیر لە کتێبەکان ببینم. بۆنموونە: کتێبێکی وەرگێڕدراوم لە بارەی ماندێلاوە خوێندەوە،ساڵی مردنی بە هەڵە تۆمارکرابوو. واتە هەم نووسەرەکەی، هەمیش وەرگێڕەکەی، درکی ئەو هەڵەیان نەکردبوو. کتێبێکی دیکەم خوێندەوە کە جگە لە نووسەری کتێبەکە، دووکەسی تر پێداچوونەوەیان بۆ کردووە، کەچی پەرەگرافێکی سەیر لە کتێبەکەدا هەبوو، بە بێ ئەوەی هەستی پێ بکەن.

لەپەرەگرافەکەدا هاتووە:(ئوتومبێلەکە بۆ ماوەی چل چرکە کێڵانو شەقامەکانی شاری تەی دەکرد). سەرنج لە چل چرکە بدەن. بێگومان ئەو هەڵانە مەرج نییە هەموویان لە نەزانینەوە بن. بەڵکو لە بێ ئاگاییو نەبوونی وردبینییە لە نووسیندا.کتێبێکی دیکەم خوێندەوە،وشەیەك بەچوار شێوە ڕێنووسی جیاواز نووسرابوو. بەم شێوەیە:(حوکومڕانی-حووکومڕانی_حوکوومڕانی_حوکوڕانی_). خوێنەر سەری لێدەشێوێت، گەر شێوە ڕێنووسێکی لەم جۆرە ببینێت. ئاخر خۆچاپکردنی کتێب،هەرتەنها دیزاینی بەرگو ناوەڕۆك نییە. ئەی زمان؟ڕێنووس؟تایپوهەڵەی چاپ؟ ئەمانەش بە شێکی سەرەکین لەناوەڕۆکی کتێب. کۆمەڵە شیعرێکی دیکەم خوێندەوە زۆربەی پیتی(چ) کەلەوشەکان هەیە،لەو کۆمەڵە شیعرەدا کراوە بە(ج) وەك:(چیا_جیا/

چوارەم_جوارەم/چوون_جوون). بۆیە پێداچوونەوەی کتێب بەرپرسیاریەتییە و ئەوانەی بەکتێب دا ئەچنەوە، پێویستەوردبین‌وهەستیاربن. چونکە ئەرکی بژارکردن‌و ڕاستکردنەوەی هەڵەی کەسانێکییان لە ئەستۆیە. ئەگەر خۆشیان هەڵە بکەن کەواتە هیچیان نەکرد.

داهێنان و بارهێنان دەق لەنێوان داهێنان و نوێخوازیدا … سمکۆ محەمەد

بەرلەوەی موناقەشەی ئەو تێڕوانینە هەڵەیە بکەم کە بەشی زۆری ئەدیبی کورد، دەقی نوێ بە داهێنان پێناسە دەکەن، لەم سۆنگەیەوە هەوڵدەدەم قسەیەك لەسەر چەمکی داهێنان بکەم، هەڵبەت داهێنان لەتازەترین مانایدا بەرهەمهێنانی چەمکێکە کە لەنوێ لەدایك دەبێت، وەکو فەیلەسوفەکانی یۆنان و دوای ئەوانەش هیگڵ و مارکس و لەباری ئەدەبدا کەسانی وەکو دانتی و لۆرکا و ئیلیۆت و فانکوخ و مایکڵ ئەنجیلۆ و کاندنیسکی و هتد، ئەمە (جیل دۆلۆز) لە کتێبی (ماهی الفلسفە) دا زۆر بەوردی باسی دەکات و ڕەخنەش لەو پێناسە کلاسیکیانە دەگرێت کە لەرابردوودا تیۆریزەی ئەم چەمکەیان کردووە و لەنێوان نوێبوونەوە و داهێناندا جیاوازییان نەکردووە، چونکە لەدوای ئەو ڕێنیسانسە فکرییە ئیدیۆلۆژییە پراکتیکراوەی کە تەکنۆلۆژیا لەژێر عینوانی جهانگەراییدا بەرهەمیهێنا، ئیدی شتێك نەما بەدەقی زۆر جوان و جددی و سیحراویشەوە, ئەو چەمکەی بەسەردا تیۆریزە بکەین, بەڵکو لەرووی ئیستاتیکییەوە قسەی لەسەر دەکرێت, چونکی ئیستاتیکا دۆزینەوەی شتی شاراوەی ناکۆکە لەدژی یەکتر و لەنێو ئەو کەرەستانەی کە خۆیان هەن و دەقی پێ دەخوڵقێنرێ, هەروەك چۆن هونەری کۆلاژ زیاتر ئەم وەزیفەیەی وەرگرتووە، بەڵام داهێنان ئەو شتەیە کە هێشتا نەهاتۆتە وجوود.

ئەگەرچی تازەگەری لەکن کورد, تەنها بەزاراوە و بەقسە دزەی کردۆتە نێو ئەدەبی کوردی, بەڵام داهێنان بەپێی خوێندنەوەی ئیدیالیستی,

لەبەرامبەر خوێندنەوەی مەتریالی جۆرێکی تر مامەڵە لەتەك ئەم چەمکەدا دەکات, مەبەستم لە هێنانە وجوودێکە کە لە نەبوونەوە سەرهەڵبدات، هەڵبەت بۆ نوسینی دەقی ئەدەبی, شوێن و کات گرنگی لەدیاریکردنی بەهاکەیەتی, ئەو شیعرانەی کە سۆفۆکلیس لەسەردەمی یۆنانیەکان نوسیویەتی و ئەوەی هۆمیرۆس نوسیویەتی و کاریگەری خستۆتە سەر عەرەبی کۆن کە بنچینەی ئەدەب و کەلەپووری عەرەبین، ئەوەش کە داوود پێغەمبەر بەتەمبورێکەوە دەگەڕا و شیعری دەگوت و ئێستا وەکو دەقێکی نەمر تەماشا دەکرێ, چ شتێکی کەمتر نییە لەشیعری نوێ, چونکی رزگاربوون لەکێش و سەروا و کارکردن بەوێنە و زمان, پێشتر کاری بۆکراوە و جێگەیەکی بۆ دڵەڕاوکێ نەهێشتۆتەوە لەم جۆرە موناقەشانەدا کە پێموایە عەزیز گەردی باشترین کەسە قسەی لەسەر کێش و سەروا کردووە و هەندێك شتی ساغ کردۆتەوە, بەڵام ئەگەر بڵێین پێوەرەکان زیاتر بوون لەو میکانیزمانەی کە پێشتر پێشمەرجێك بوون بۆ داهێنانی دەقی ئەدەبی، ئەمەیان تێڕوانینێکی راستە, چونکی وردەکاری واقیعی ژیانی رۆژانە لەم سەدەیەدا کە تەواوی کۆمەڵگەکان لەیەك کاتدا ئاگایان لەیەکترە, یان کۆمەڵگەکان تێکەڵ بەیەکتر بوون و خەریکە لەناو یەکتردا دەتوێنەوە, بەشێکە لەو بەهانەیەی کە بوارێکی نەهێشتۆتەوە بۆ جێگیرکردنی ئەو زاراوەیەی کە ئێمە پێشتر خۆمان پێوەی خەریك کردبوو.

لەگەڵ هاتنی دەرکەوتە فکری و ئەدەبییەکانی ئەم سەدەیە, رووبەرێك لەو رووبەرانەی کۆن هەبوون بۆ پەیدابوون و سەرهەڵدانی فەیلەسووف و خاوەن توانا, هەرچی زیاتر تەسك تر بۆتەوە و چیتر مێژوو فەیلەسوف بەرهەمناهێنێ تاکو داهێنان بەرپا بکات, قوتابخانەی هەڵوەشانەوەگەرایی لەباری ئەدەب بەتایبەتی لای رۆڵان بارت و لەکۆی هەموو کایەکانیشدا لەلای ژاك درێدا بەر لەمردنی, شتێکیان نەهێشتەوە لەژێر رەحمەتی ئەو فکرەدا رزگاری بێت, بەو پێیەی کە جیاوازیەکی جەوهەری هەیە لەنێوان تێگەیشتنی نوێ و دروستکردن, بیر تیژی و دەربڕین لەنوسین و لەهەر شتێکی تر, مانای ئەو توانایە نییە کە ئێمە بەچەمکی داهێنان شرۆڤەی دەکەین, زۆربەی ئەو چەمکانەی وەکو چەپ گەرایی و ریالیزم و بونگەرایی کە شیعر یان دەقی ئەدەبیان لەچوارچێوەی مانیفێستۆیەکدا قەتیس کردبوو, وجوودیەتی سارتەر و کامۆ و کۆلن وڵسن و قوتابخانەکانی تری نوسین و بەتایبەتی شیعر, لەکاتی خۆیدا بەجۆرێك لەسیحری داهێنان تەماشا دەکرا و مۆدێلێکی نوسینی پەیدا کردو کاریگەری زۆری کردە سەرمان و هاتە نێو دونیای ئەدەبی کورد, کەچی لەئێستادا نەك هەر کاری پێناکرێ، بگرە بۆتە شتێکی کلاسیکیش.

ئەگەرچی ئەدەبی بەراوردکاری مۆدێلێکی فکری بەسەرچووە, لەگەڵ ئەوەشدا ئەگەر نیازمان بوو بەروارد کاری بکەین, ئەدەبی کوردیش وەکو هەر ئەدەبێکی تر کاریگەرییەکی راستەوخۆ و ناڕاستەوخۆی ئەدەبی دەوروپشتی پێوە دیارە و ناکرێ ئەم کایەیە فەرامۆش بکەین کە رەنگە ئەو کاریگەرییانە بە داهێنان پێناسە کرابێت, چونکی توانیویەتی مۆرکی تایبەتی پێبدرێ و بەخۆماڵی بکرێ, هەروەك چۆن ئەگەر بەراوردێك لەنێوان دەقێکی ئەمریکی لەشێوەی دەقەکانی (تیسی ئیلیێت) وەکو وێرانە خاك کە ناودارترین دەقە، یان دەقەکانی عەزرا پاوەن و لۆرکای ئەوروپی و مارکیزی ئامریکی بکەین, رەنگە هەمان شت و هەمان کارتێکردن لەسەر دوو جۆر دەقدا بدۆزینەوە, ئەمەش جگە لەنوێکردنەوەی دەق بەداهێنان ناچێت, رەنگە سیحربازێك لە لەحزەیەکدا بتوانێ لەژێر کڵاوەکەیدا کۆترێك هەڵفرێنێ, ئەمەش جۆرە داهێنانێکە بەڵام ئەم کردەیە زوو دەمرێت, هەرچی دەقێکی ئەدەبیە مانەوەی لەنەمریەکەیدایە، لەراستیدا دەقنووس واتە دانەر وەکو میشێل فۆکۆ باسی دەکات، بۆ نەمری و رزگاربوونی خۆی لەدەست مەرگ دەنووسێت, چاکتر وایە لەوە تێبگەین کە هەموومان و لەهەموو کایەکاندا خەریکی نەمرین, هەروەك چۆن نەمری کرێکارێك لەدوورست کردنی دیوارێك یان درووست کردنی کەرەستەیەکدایە, ئاوهاش نەمری ئەدیب لەدەقەکەیدایە.

بۆ پشت راستکردنەوەی ئەو بۆچوونەی پێشترمان و بوونی دانەر دەکەینە مەبەست کە (میشیل فۆکۆ) بیرو بۆچوونی جیاوازی هەیە، بەپێی (فۆکۆ) بێت ناوی دانەر، ناوی شوناسە، چونکە بیرۆکەی دانەر بریتییە لەساتە بەهێزەکانی تاك لەبیرکردنەوە، (ئەدەب، زانست، مێژوو، فەلسەفە)، هەڵبەت ئەو بیرۆکەیەش کۆتایی پێهات کە پێی وابوو دانەر کارێکتەرێکە لەرێگەی بەرهەمەکانیەوە هەوڵدەدات بۆ نەمری، بەڵکو دەرکەوتووە کە دانەر ئەو کارەکتەرەیە کە بەرهەمی هەیە تاکو خۆی بوونی هەیە، هەروەها هیچ ساتێکی بەهێزیشی نییە لەمیتۆددا، چونکە بەپێی قسەی فۆکۆ بێت، هێشتا دڵنیانین هەموو دانراوێك کەڵکی هەیە بۆ هەمووان، واتە گرینگی هەبێت بۆ گوێگر یان وەرگر، ئەمە ئەو پرسیارەمان بۆ بەرهەمدەهێنێ کە ئایا دەکرێ هەرکەسێك کە بەزمانە کلاسیکیەکە دانەربێت و هەموو دەقەکانیشی ماڵی ئەوەبێت هەڵبگیرێت، تاکو پاڵەوانەکانی رەنگبداتەوە لەرەفتار و سایکۆلۆژیای تاك، ئەگەر وابێت دەبێ هەموو دانراوەکانی (نیچە) کەڵکی هەبێت، یان دەبێ چەمکی (نیهلیزم) کە نیچە گرینگی پێدەدا، یەکەم وەکو دابڕانێك لەمێژوو، دووەم وەکو (ئەنتۆلۆژی مێژوویی)، بەڵام هەرچی ئەوەی کە فرۆید وای کردووە نیهلیزم گرێبدات بەنەستی

تاکەوە، وەکو دەرخەری جۆرێك لەبونیاتی سۆبژێکتە، هەروەها ئەوەی کە چەمکی حەتمیەتی مێژوو لەلای مارکس هەستی پێدەکرێت وەکو رەخنەگرێك لەو سیستمەی کە مرۆڤی کردووە بەبابەتێکی کۆمەڵایەتی و گەشەسەندنی هەستەکانی لەئاست ئەدەب و هونەردا، بەوپێیەی مارکس بڕوای وابوو کە هونەر بەرهەمی کاری فکری و هەستەکییە، مەبەستیش لەکار ئەو ئیشەیە کە سروشتێکی تایبەتی هەبێ و داهێنەربێ، داهێنەریش بەشێوەیەکی نائاسایی تێیدا چرکەیەکی مێژوویی بەرجەستە بکات، لەبەرئەوە ناشێ مرۆڤ ملکەچی ئەو بارودوخە بێت کە ژیانی کرێکاری بەرهەمهێنەری کۆنترۆڵکردووە، مەبەستی مارکس لەباری لەئابوری سەرمایەداری و ئەو حەتمیەتە مێژووییەی کە باسی دەکات، هونەرمەند کرێکارێکە لەو کرێکارانەی بەرهەمی فکری هەیە بۆیە دەبێ واقیعی بێت و ریالیستی بێت.

سەبارەت بە دێزینەوەی لاسایکردنی ئەدەبی دەروەی خۆماڵی، سەرەتا دەبێ ئەوە وەبیرخۆمان بهێنینەوە کە ئەدەب سرووشتێکی گشتگیری هەیە و تەنها مەبەستی ناسیونالیستی نییە، چونکە بەزمانێکی دیاریکراو دەنووسرێت, بەبیانووی ئەوەی کە ئەم کایەیە بەر لەهەر شتێك, سەرەکیترین خەسڵەتی هیومانیستی بوونیەتی لەگەیاندنی گوتار کە لە ئەزەلەوە وا هاتووە, مەبەستمە بڵێم ئەدەب جگە لەپەیامێکی ناڕاستەوخۆی شەرمن بەرامبەر حاڵەتەکان و بەتایبەتی سیاسەت و دەسەڵات، لەلایەکی دیکەوە هونەرێکی دیکەی فکرییە کە جێگەی نائامادەبوونی فەلسەفە ناگرێتەوە, شتێکی تر نییە و جگە لەوەی چێژێکە بۆ ئینسان و هیچی تر, بەڵام ئەوەی کە زمانی ئەدەبێك لەزمانی ئەدەبێکی دیکە جیادەکاتەوە, تەنها مەسەلەی نوێکردنەوەی شێوازی زمان نییە, بەڵکو مەسەلەی ستایلیشە لەرەنگ رێژکرن و ئاخنینی مۆرك کە لەجیاوازی کولتورەکاندا دەناسرێتەوە, شتێك کە بەبێ ئاگاهانە نوسرابێت لاسایی کردنەوە ناگەیەنێت, چونکە جیایە لەوەی بەئاگاهانە نوسرابێتەوە یان وەرگیرابێت, بۆ نموونە دەقەکانی مەحوی و مەولەوی و خانی, نزیکایەتییەکی زۆریان لەتەك دەق و بیرکردنەوەکانی حافزی شیرازی فارس و ئەبو نەواسی عەرەب و ئەوانی تر هەیە.

هەموو ئەو فکرانەی کە بوونەتە زەخیرەی ئینسان و کاری پێدەکرێ, جگە لە کەلەپووری گەلان، لە لایەکی دیکەوە لەئەنجامی بیرکردنەوەیەکی بەکۆمەڵە و کۆمابوونی کولتوور و مەعریفەی گەلانە لەرابردوودا، وەك زەرورەتێك بۆ درێژەدان بەژیان و موڵکایەتی قەبوڵ ناکات, بەڵام ئەدیبێك چەکوش کاری تێدا دەکات بەپێی لۆژیکی ئێستا یان بەپێچەوانەوە لەلۆژیك دەریدەکات، هەروەك لەدۆنکیشۆت و

فاوستی گۆتەدا دەبینرێت, ئەمەیە کاردانەوەیەکی تر بەرهەمدێنێ.

مەسەلەی تەکنیکی دەقی ئەدەبیش کە گرێدراوی داهێنان و لاسایکردنەوەیە، هەمان ئیشکالیاتە کە تائێستا لەنێو عەرەبیشدا چارەسەر نەکراوە، بۆ نموونە ئەگەر ئەدیبی کورد بەبیانووی سیاسەتەوە پێشتر ئابڵوقەدراوی تەکنیکی کلاسیکی بوو, ئەگەر پێشتر زمان یەکێك بووە لەرێگرەکانی گەیاندن و ناساندنی بەدەرەوەی خۆی, ئەگەر ئەدرەسی نەتەوەیی کورد نەگەیشتبووە گەلان, ئێستا ئیتر ئەو دەقانەی کە بۆ زمانەکانی تر وەردەگێڕدرێن, خەریکە هاوشانی ئەدەبی گەلان دەستاودەست دەکەن, جائەمە چ سیاسەت بیکات یاخود سیستمی بازاڕ, بەبێ ئەوەی کورد بەخۆی بزانێ خەریکە دەچێتە ئاستە بەرزەکانەوە, بەڵام تەنها لەرووی ساسیەوە نەك ئەدەبی، ئەمە پیاهەڵدان نییە, بفەرموو تەماشای ئەو کاراکتەرە کوردانە بکە کە پێست وەردەگرن لەپەرلەمانەکانی دونیا, تەماشای تیپی تۆپێن بکە چۆن دەگاتە شوێنێکی تر, تەماشای شارەزا لەبارەکانی فەرهەنگی و زانستییەکاندا بکە لەئاستی دونیا کە کوردن و هیچیان کەمتر نییە لەبیانی, ئەمانە هەموویان سەلمێنەری ئەوەن کە ئەدەبیش لەهەوڵی جددیدایە، بەڵام تەنها بە زمانە دایکە مردووە نەناسراوەکەی خۆی نەك زمانەکانی تر, کێشەیەکی تر ئەوەیە کە ئێمە لێکۆڵینەوەمان نییە لە تێکست بۆیە ئاگرەکەمان بە خۆڵەمێشی ماوەتەوە و تینی نەماوە بگەشێتەوە، وەکو نەزار قەبانی لەبارەی شیعرەوە قسەدەکات و دەڵێت (لێکۆڵینەوە دەربارەی شیعر لێکۆڵینەوەیە دەربارەی ئەو خۆڵەمێشەی کە ئاگر لەپاش خۆی جێی دەهێڵێ) چونکی شیعر بەر لەوەی تەنها نووسین بێت, ئاگرێکە لەپاش دامرکانەوەی شوێنەوار جێدەهێڵێ, ئەدەبی کوردیش ئاگری لەو جۆرەی دروست نەکردووە, بەڵام کە دەنگوباسەکەی و گەرمایەکەی نەگەیشتێتە دەورو پشتی, ئەمەیان نەزمێکی سیاسی خوڵقاندوویەتی, ئەو دەرفەتەی ئێستا لەبەردەستدایە, ئەگەر چەند ساڵێك لەمەوبەر هەبوایە, شانسێکی ترمان دەبوو, ئەمەش تەنها بۆ ئێمە نەبووە, بەڵکو زۆر لەگەلانی تر بەم قۆناغەدا تێپەڕیون، نموونەش گەلی عەرەبی یە کە جگە لە کاریگەری کولتوور و زمانی عەرەبی بەسەر رۆژئاواوە، بە پێچەوانەشەوە کاریگەری رۆژئاوای بەسەرەوەیە، بۆیە کەوتە بەردیدەی رۆژئاواییەکان، بەرهەحاڵ ئەدەبی کوردی وەکو هەر ئەدەبێکی تری جهانیە بەڵام بەزمانی کوردی، وەکو چۆن ئەدەبی سویدی و ئەدەبی هیندی و هتد هەیە، تەنها زمانەکەی جیاوازە، بەڵام رەنگە جیاوازییەکی دیکە هەبێت ئەویش دزینی دەق و لاسایکردنەوە بەمانای بەرهەمهێنان نا، بەڵکو بەمانای غیابی خەیاڵ و ئەندێشە بێت، بەڵام بەهۆکاری ترس لە

رەخنە و ئازادی، ئەم چەمکە موناقەشەی فکری لەبارەوە نەکراوە.

پەیوەندی ئاسۆیی و پەیوەندی ستوونی ... عەبدولموتەڵیب عەبدوڵڵا

لە قەسیدەی (کێشی ئەو شیعرەت بۆ نادۆزرێتەوە، بلوورێنە تکایە)* ی یوونسی رەزایی* ....

گورگێک فەرز کەن لە پێستی شاردا
د□و□□ ب□و گوڵ□ بەڕۆژانەی
لە پەنجەکانی نەقاشێکدا ئاوابوون
پۆلیسیش لە رێگا فیتوو لێدەدا و
رووبەڕووی کڵو□ بەفرەکان
پێکێک هەڵدەدا لە ئاور.

گورگێکتان بەو زستانە رێ داوەتە شیعرەوە
لە زەینیشتان سەگێکی بەرەڵڵا
ناڕەسەن نا
لە رەگەزێکی دیکەتر
کە دەلورێنن لە سەرکێشی شەو
پشت لەو دەربەندانەی زایەڵەی مەرگن

کیژێک لە چاوتان بکێشنەوە بەیانی
تینوویە رەنگە جیهان بە جوانیی

بە چاویشیدا کە بەستێنێکە لە وەرزی شیعر
بەرەو باران پێنوسەکانتان لەنگەریان- سەوز

کیژێک فەرزکەن لە نزاکانتاندا
دڕندەیی نا...
بە جادەکانی کەویرەوە... پەڵەی دابێ نیگای...

لە پێستی بادا

فەرزکەن شەوێک لە قەتاردا
فیلمی منداڵانی –با-
لە مەزراکانی لۆکەدا

بە کەژاوەیەکەوە لە شەقامەکانی شار
پڕەنسیس دایانا و
داوێنی بەرزی بایەوانی دەریای سوور
کە لەنگەری بە ئاورەوەیە دەمێکە.

گورگێک لە ژێر داوێنی دا و
سەگێکیش لە سەر ئەو گالیسکانەی روو لە ئافریقا دەبارن
سیگارێکیش روو لە وڵات کە بەهمەنە.

بەو گوڵ□ بەڕۆژانەی بە تاریکی دەوەڕن
بەو پۆلیسانەی رووبەڕووی هەتاو
دەخولێنەوە بەسەر مەنزوومە تاڵەکان دا
متمانە ناکەم… خاتوون
متمانە بە تەنیایی دار
بە تابووتی جیهان کە لەسەر شانی ئێمەیە
دڵنیام کەوە لە تاڵی بسکەکانت… کە نەریتی منن
وە لە فاڵی چاوت کە رەگەزێکی برێزیلیان لە ناخ دا
دڵنیام کەوە لە لەشت ئەی نیشتمانی تەنیاییم
دڕندەیی ئەو مەنزوومەیە با تاڵانی –با-

“لە پەنجەتدا مێژووی جوانیم
لە چاوتدا جوگرافیای دەریاکانم
لە زاراوەتدا.. رەوانە زمانم.. بەیانان
کە ئاسۆیەکی بە شەقاممەوە.

نە زستان بیانووە بۆ نەپشکوتن
نە پۆلیس هاتووچۆ لە بەفروباراندا
گوللەکانی بەرەو شیعرەکانی ئێوە، کە بێ چەترن

لە وێستگەی هێلی ئاسن: کە بە قەڵەم مووی ڤان گۆک و
بە ریتمی سەمفۆنیای –باخ- کە هاوواتای باغە
فەرزی دەکەم.
گوێچکەیەکی بڕاو دەبینم لە بادا

ماندوو لە دەنگەکان نا.. کە ڕەنگیان بە تامترین بەرامەیە
دەنگ دەدەم بە بادا .. کە بە سنور دەژی.

داوێنێکی بەرز لە قەڵەم مووەکەمەوە بە سەر بوومدا دەکشێ
کە لە ژێرییەوە نیو کورەی ئاسک و
نیسف وێنە هاری گورگ
داوێنێک کە سونامییە بە بەستەنی دەمەوە

مەلەک دایاناش لە خوێنی ئەفریقا گەوزیوە
لە شەقامەکانی هاوسەروای منچسـتەر ستی
ئەمن و ئەوەش شاعیرانی ئاوابوون لە ژان
جگەرەیەک لە شەقامەکانی ناشوێن
شیعرەکیش داگیرساو بە ئاسۆکانی ژیانەوە

بەهەمەن سەرەتای گورگە و
فەرز دەکەین پۆلیسەکان
بە کێشی ئەو شیعرە گەیشتوون لە ڕێگای بارانەوە.
یوونسی ڕەزایی
زستانی 1390 بۆکان
پێشەکی
لە خوێندنەوەی قەسیدەی (کێشی ئەو شیعرەت بە نادەزرێتەوە، بلوورێنە تکایە)ی (یوونسی ڕەزایی)دا لە سەر ئاستی کۆمەڵایەتی و پەیوەندی زمانەوانییەوە قسە لە پەیوەندییە ئاسۆییەکان دەکەم، لە سەر ئاستی شیعریی و دەلالەت و ناوکۆیی و داڕشتنی تایبەت، پەیوەندییە ستوونییەکان دەخەمە روو، کەواتە (پەیوەندی ئاسۆیی) بە ئەزموونەوە دەلکێ و (پەیوەندی ستوونی) بە سەرسامبوونەوە بەندە، یەکەمیان ئاستەکانی مانای لەخۆدا هەڵگرتووە و دووەمیان ئاستەکانی چێژ دەنوێنێ، یەکەمیان بە مێژوو و بەردەوامییەوە بەندە و دووەمیان لەسەر حەپەسان و چرکەسات وەستاوە… لەو دوو پەیوەندییەوە حیکایەتی ئاشنابوون و نائاشنابوون* بە بیرکردنەوە و خەیاڵی خەم دادەڕێژمەوە! دەشێ ئەو دوو پەیوەندییە بە پێی ڕێبازە ئەدەبییەکان دیاری بکرێن، بەڵام راڤەکردن و خوێندنەوە جیاوازەکان هەمیشە سنورەکانی دیار تێکدەشکێنن و هەرگیز ئابڵوقە نادرێن.

داڕشتنەوەی حیکایەتی پۆلیس و هونەرمەند

لە قەسیدەکەدا پۆلیسێک بە دوای کێشی شیعرێکدا دەگەڕێت، هونەرمەندێک بە دوای جوانی بە سنوردا وێڵە، ئەوەی ئەو پۆلیس و

هونەرمەندە بەیەکەوە کۆ دەکاتەوە مر□قبوون و راستی ژیانە، ئەوەی لێکیان جیا دەکاتەوە ترس و جوانییە…رەنگە پۆلیس چاودێریکردن و گرتنی قەسیدەکەی مەبەست بێت، هونەرمەند هەوڵی جوانکردنی پەیوەندییەکان بدات؟! بە مانایەکی دیکە ئەگەر پۆلیس سیفەتی (گورگ)ی هەبێ، ئەوە راوی قەسیدە دەنێت، ئەگەر هونەرمەند (ڤان کوخ) بێت، ئەوە جوانی بە ئامانج دەزانێت… خودی ئەو خەیاڵەم وەک رووداوێکی واقیعی وەرگرتووە و حیکایەتەکەم لە سەر دروست کردووە!
وەک زەمەن، زەمەنی گێڕانەوە لە پەیوەندی ئاسۆییدا بە رێگای کردەیی و بە پێی سیستمی سروشتی دەرەکی (وەرزی زستان) دەنوێنێ، بەڵام زەمەنی گوتار زەمەنی رووداوەکانی نێوان پۆلیس و هونەرمەندە و بە شێوەیەکی هونەریی لە تەکنیکە ئیستێتیکییەکانی خۆدواختن و خۆپێشخستن و پەلەکردن و خاوبوونەوە و رەمز و هەست دەردەکەوێت!
هەمووان دەزانین هیچ رەگەزێکی زەمەنی بە بێ رەگەزی شوێن بوون و رەنگدانەوەی نابینرێت، شوێن لەو حیکایەتەدا دەکەوێتە نێوان شار وەک بینراو و لادێ وەک نەبینراو، شوێن و زەمەن فەزای حیکایەتەکە دادەڕێژن.
لێرە لە نێوان لێکنزیکبوونەوە و لێکدوورکەوتنەوەی هەر دوو کاراکتەری (پۆلیس و هونەرمەند) چەمکی ئاشنابوون و نائاشنابوون، بۆ پەیوەندی ئاسۆیی و پەیوەندی ستوونی خوێندنەوەکەم دەکەمە رابەر و هەوڵدەدەم نائاشنابوونی (پۆلیس و شیعر) و ئاشنابوونی (هونەرمەند و جوانی) لە حیکایەتی قەسیدەکەدا زێتر روون بکەمەوە.

هەڵبەتە لێکنزیکبوونەوەی گورگ و پۆلیس و تاریکی و لادێ…لە (پەیوەندی ئاسۆیی)دا ترس دەخاتەوە! وەک چۆن لێکنزیکبوونەوەی هونەرمەند و رۆناکی و شار… لە (پەیوەندی ستوونی)دا جوانی بەرجەستە دەکات! لە پەیوەندی ئاسۆییدا (گورگ و پۆلیس و تاریکی و لادێ…) رووبەڕووی گوڵ□ بەڕۆژە دەوەڕێ، لە پەیوەندی ستوونیدا (هونەرمەند و رۆناکی و شار…) وێنەی گوڵ□ بەڕۆژە دەکێشێ… هونەرمەند لە بەرانبەر جوانی ئاوا دەبێت، پۆلیس لە بەرانبەر جوانی ئاور دەکاتەوە؟!

راستی حیکایەتەکە ئەوەیە: (ترس رووبەڕووی جوانی فیتوو لێدەدات… ترس رووبەڕووی کڵوەبەفر پێک هەڵدەدا)، یەکەمیان ترسە لە خۆ، دووەمیان ترسە لە سرووشت، یەکەمیان ناوەکییە و دووەمیان دەرەکییە! مەبەستم ئەوەیە کاتێک مر□ق ب□رانبەر جوانی دەوەستێ سڵ لە ناشیرینییەکانی ناوەوەی خۆی دەکاتەوە، کاتێک رووبەڕووی سرووشت دەوەستێ بیر لە بچووکی خۆی دەکاتەوە… ترسی یەکەم سڵبوونەوەیە لە

تووندوتیژی ناوەوە، ترسی دووەم ترسە لە نهێنی سرووشت… دەمەوێ بەڵام راستی حیکایەتێکە راستی ژیانە، راستی ژیان لەو قەسیدەیەدا لە خۆدواخستن و خۆپێشخستن و پەلەکردن و خاوبوونەوە و ڕەمز و هەستی ناوکۆیی شیعری ئاماژەی بۆ دەکرێت، بەو مانایەش نە زستان بیانووە بۆ نەپشکوتن، نە پۆلیس هاتووچۆ لە بەفروباران دەگرێ! نە هونەر بیانووە بۆ ئاوابوون، نە پۆلیس بیانووە بۆ ئاگرنانەوە… چونکە ژیان ئازادییە لە نێوان ئاوابوون و ئاگرکردنەوە، لە نێوان شەو و ڕۆژ، لە نێوان زایەڵەی مەرگ و وەنەکەشانی بەیانی… ئەوە مرۆڤە لە شەقامی ژیاندا هەنگاو دەنێ، ئەوە گورگە لە ژێر داوێنی (مرۆڤ) و لەگەڵ مرۆڤ بەرەو دنیا دەبێتەوە… (مەلەک دایانا) لە خوێنی ئەفریقا گەوزیوە! مرۆڤ گورگی مرۆڤە*/ مرۆڤ لە نهێنی سرووشت سەری سووڕماوە، ئەوەی مرۆڤ و گورگ بەیەکەوە کۆ دەکاتەوە، راستی مرۆڤە، ئەوەی مرۆڤ و سرووشت بەیەکەوە کۆ دەکاتەوە راستی ژیانە، راستی ژیان راستی مەعریفەیە، ژیان بێ تووندوتیژی مەحاڵە! ژیان بێ نهێنی مەحاڵە! ئەوەی لە ژیان دەمێنێتەوە پەیوەندییە، ئەوەی لە مەعریفە دەمێنێتەوە نهێنییە، پەیوەندی بە جوانی بوونی دەکەوێتە قەیرانەوە، مەعریفە بێ نهێنی بوونی نییە… جوانی تووندوتیژی خۆی هەیە، مەعریفە خوێنی مرۆڤە، تووندوتیژی جوانی خۆی هەیە، مرۆڤ بە مەعریفە دەکەوێ!

خوێندنەوەی حیکایەتی قەسیدەکە پێماندەڵێت ئەوەی (نائاشنابوون و ئاشنابوون) ڕێکدەخاتەوە، ئەوەی (گورگ و مرۆڤ/ تاریکی و ڕۆناکی/ شار و لادێ…) بەیەکەوە کۆ دەکاتەوە، ئەوەی (گوڵەبەڕۆژە و کێو بەفر/ شیعر و کچ/ باران و سەوزایی…) بەیەکەوە کۆ دەکاتەوە: (مەعریفە و جوانییە…)

دواجار جوانی پۆلیس لە ژیانی حیکایەتی قەسیدەکەدا لەوەدایە کێشی شیعرەکە دەدزێتەوە، وەک چۆن سەرکێشی هونەرمەند لەوەدایە بە جوانکردنی پەیوەندییە مرۆییەکان گوێچکەی خۆی بە با دەدات؟! یەکەمیان لە پەیوەندییەکی بەرتەسکی قەسیدەکەدا دەخولێتەوە، دووەمیان لە پانتایی بەرفرەوانی پەیوەندی مرۆڤایەتیدا…
دەتوانم بەڵام ئەو خوێندنەوەیە لە رووی کۆمەڵایەتییەوە چەمکی ئاشنابوونی پۆلیس و نائاشنابوونی هونەرمەند بە خەیاڵ و بیرکردنەوەی حیکایەتەکەوە بەند دەکات؟! نەک هەر هێندە بەڵکو لە لایەک چەمکی مەعریفە بە هونەری داڕشتن و جیاوازی داڕشتن دەبەستێتەوە، لەلایەکی دیکە گەڕینی چەمکی جوانی لە گەڕینی ئاسۆی چاوەڕوانی باوی خوێنەر بەرهەم دەهێنێتەوە، بەو مانایە ئەو

خو□ند□ن□وەیە پێیوایە شاعیر لە رێگای مەعریفەی شیعرییەوە دارشتنی باو هەڵدەوەشێنێتەوە و دووبارە دایدەڕژێتەوە… شاعیر لە رێگای جوانیی دنیابینییەوە ئاسۆی چاوەڕوانی باو و هۆگری دووچاری ئاوڕدانەوەیەکی جیاواز و حەپەسان دەکات!

چەمکی ئاشنابوون

چەمکی (ئاشنابوون) خاوەن رابردووییەکی مێژووییە، بە ئاسۆیی هەنگاو دەنێت، دابونەریت و یاسا و رێسا باوەکان دەچەسپێنێ و پارێزگاری لە ئاسۆیی چاوەڕوانی و هۆگری خوێنەران و زمانی نوسینی باو دەکات… بەو مانایەش هەر یەک لە نوسەر و خوێنەر ئاشنای یەکترن و ناسنامەی یەکتر تەواو دەکەن. یان خۆیان لە ئاوێنەی یەکتردا دەبیننەوە، هەر یەک لە نوسەر و خوێنەر حەقیقەتی خۆیان لە سەر ئاستی ئاشنابوونی یەکتری وێنا دەکەنەوە… دواجار چەمکی ئاشنابوون وەک لە قەسیدەکە دەردەکەوێت، لە باشترین حاڵەتدا بە دوای گەشەکردنی مانای ئاسۆییەو□ یە!
لە راستیدا لە رووی کۆمەڵایەتییەوە پۆلیس نوێنەری چەمکی ئاشنابوونە و فیتوو لێدان یەکێکە لە ئەرکەکانی سەر شانی، بەڵام ناشێ لە کاتی دەوامی فەرمی مەی بخواتەوە. پۆلیس وەک گورگ بە دوای (تاوانبار/ نێچیر)ەوەیە، پۆلیس (لە شاردا) بە دوای شیعر و گورگ (لە لادێ) بە دوای وەرزی شیعرەوەیە، پۆلیس جوانی زیندانی دەکات و گورگ هێمنی دەشێوێنێ!

قسەکردن لە لێکنزیکبوونەوەی پۆلیس و گورگ، قسەکردنە لە ئاشنایی م□□ق و گورگ، ل□و□و□ م□□ق ل□ ناوەوەی خۆیدا توونی دوتیژی هەڵگرتووە، پڕەنسیس دایانا بە کەژاوەیەکەوە لە شەقامەکانی شاردا دەبینرێ و گورکێک لە داوێنیدایە، دایانای شاژن لە خوێنی ئەفریقا گەوزیوە… شاعیر وەک وێنەگرێ لە بەرانبەر ئەو هەموو ئاشنایی□ س□یگاری (بەهمەن) لە ناشوێندا دادەگیرس□□ن□، وەک شیعر لە نائاشناییدا… مەرج نییە شوێنی شیعر دیار بێت، مەرج نییە شاعیر سیگار بکێشێ، بەڵام یەکێک لە مەرجەکانی شاعیر بوون شیعر نوسینە، شیعر و شاعیر و سیگار ئاشنای یەکترن.
(یوونسی رەزایی) نایەوێ ئەو هەموو ئاشناییە لە داڕشتندا بخاتە روو، متمانەی بە شتە باوەکان نییە، شاعیر لە فێڵی زمان دەگات، دەیەوێت بۆ هەڵنانی جوانی وەک ڤان کوخ سەرکێشی بکات، دژی باو بوەستێ، وەک پڕشنگی (گوڵەبەڕۆژەکان) رووبەڕووی (تاریکی)، نەک وەک دەنگی (پۆلیس) رووبەڕووی (هەتاو)… بخولێتەوە.

شاعیر متمانەی نییە، لە گومانەوە دێتەوە، هەتا تابووتی ئاشنابوون بە شانی خۆی بۆ گۆڕستان نەگوازێتەوە، دڵنیا نابێتەوە! هەتا رەهەندێکی جیاواز بە تیشک و دەنگ نەدات، لە سەرکێشی بەردەوام دەبێت... ئەدەب جگە لە جوانی هیچ چەکێکی دیکەی نییە، هونەر لە بێوێرییدا، شیعر لە داڕشتندا، سەرکێشی ڤان کوخی دەوێ؟! کەواتە دووبارە داڕشتنەوەی پڕشنگی گوڵ□ بەڕۆژە و تاریکی و دەنگی پۆلیس و هەتاو، سەگ و باران، شیعر و ناشوێن... وەک دوو نائاشنا سنورە باوەکان تێکدەشکێنن و خوێنەر دووچاری ئاوڕدانەوەیەکی جیاواز و حەپەسان دەکەن.

چەمکی نائاشنابوون

چەمکی نائاشنابوون لە شیعردا فۆرمالیستەکان و یەکەمجار (شکلۆفسکی)* بە کاری هێناوە، بە مانای رێگای دەربڕینی هونەری، یان نواندن بە شێوەیەکی هونەرییانە، بەڵام ئایا ئەو قسەیەی شکلۆفسکی چ هونەرێکی مەبەستە، هەڵبەتە وێنەی شیعری مەبەست نییە، بەڵکو گۆشەنیگا و دۆزینەوە بە هەند هەڵدەگرێت، ئەو مانا نائاشنایەی مەبەستە، کە نکۆڵی لەوە دەکات خۆی بە دەست دنیای ئێمەوە بدات! هونەری شیعری لە (دنیای بەتاڵی زمان) کە لە شێوازی ئەبستراکتدا قسەم لێکردووە، پەیوەندی بەو مانا نائاشنا و هێزەوە هەیە، کە دەکەوێتە سەر (دواخستن و پێشخستن) و (رەمز) و (هەست)ی رستەی شیعرییەوە... دەمەوێ بڵێم یوونسی رەزایی دوای جولەی مانای نائاشنا دەکەوێت، دوای دۆزینەوەی گۆشەنیگای شیعری دەکەوێت... بۆ نموونە (پۆلیس لە رێگا فیتوو لێدەدا- ئەو گو□□ب□□□زانەی بە تاریکی دەوەڕن- گوێچکەیەکی ب□□او دەبینم لە بادا...) من لێرەدا هەوڵمداوە قسە لەو جۆرە نائاشناییە بکەم!

ئەگەر ئاشنابوون هۆگری مر□ق ب□ شتەکان و دنیا بەرجەستە بکات، ئەوە نائاشنابوون نامۆیی مر□ق ب□ شتەکان و دنیا دەخاتە روو، یەکەمیان دەلالەت لە رێکەوتنی مر□ق و شتەکان و دنیا دەکات، دووەمیان دەلالەت لە یاخیبوونی مر□ق و شتەکان و دنیا دەکات، یەکەمیان بەشێک لە مێژووی (ئاسۆیی) مر□قی لەسەر بونیاد نراوە، دووەمیان بەشێک لە چێژی هونەری (ستوونی) مر□قی لە سەر دادەمەزرێ، یەکەمیان جێگیربوون دەچەسپێنێ، دووەمیان جیاوازی دەسەلمێنێ... ئاشنابوون، رەها کردنی ئاسۆی چاوەڕوانی باو و هەستی گشتی باو بارە دەکاتەوە، ئاشنابوون هۆگریبوونی باوە، نائاشنابوون دژی ئاسۆی چاوەڕوانی باو و هەستی گشتی باو دەبێتەوە، نائاشنابوون یاخیبوونە لە باو!

چەمکی نائاشنابوون بە مەعریفەی جیاواز و دنیابینی جیاوازەوە بەندە، لە سەرسامبوون و حەپەسانەوە پەیوەندی بە داهێنان و چێژی داهێنانەوە دەکات! نائاشنابوون ئەو ڕێگا هونەرییە نوێیە دیاری دەکات، کە ناکەوێتە سەر ڕێگا باو و کۆنەکانەوە، بەکارهێنانی ئەو ڕێگا هونەرییە و چێژە هونەرییە نەناسراو و نوێیە پەیوەندی بە ئاگایی جیاواز و دیدی جیاوازەوە هەیە، پەیوەندی بە هەستی تێگەیشتنی جیاواز و نەگوتراوەکانەوە هەیە، ئەفراندنی دنیایەکی نوێ و دیتنی شتە نادیارەکان و دۆزینەوە دەگەیەنێت...
ئەو قەسیدەیە هەر نایەوێت پێمانبڵێت مرۆڤ گورگی مرۆڤە و شار نامۆیی لێدەکەوێتەوە و هونەر جوانییە و هونەرمەند لە کۆمەڵگا نامۆیە و مرۆڤ لە ژیاندا هەست بە نیگەرانی و ترس و نائاشنابوون دەکات... ئەو قەسیدەیە هەر تەنها پۆلیس ناکاتە هاونشینی کەوەبەفر و پێکهەڵدان و کیژ ناکاتە هاوسەی بەیانی و دەسەڵات ناکاتە گورگ و گورگ ناکاتە شیعر... ڤان کوخ و گوێچکە، باخ و باغ و هونەرمەند هاونشینی جوانی... بەڵکو هەموو ئەوانە بە شێوەیەکی دیکە وەک خودی حەقیقەت و هونەری نواندنی زمان و کورتبڕی و دیتنی نوێ و پەیڕەونەکردنی گرامەر و دواخستن و پێشخستن و ڕەمز و هەستی شیعرییەوە دەردەکەون... بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا یوونسی ڕەزایی دەکەوێتە وێنەکردن بە ئامرازی پەیوەندییەوە بە نموونە (کە دەلوورێنن لە سەرکێشی شەو. کە ڕەنگیان بە تامترین... کە بێ سنور دەژی. وە لە فاڵی چاوت...)، هەندێجار جولەی مانای نائاشنا گۆشەنیگای شاعیرانە بەجێدەهێڵن و شەوانی مانایان لێدەکەوێتەوە، بە نموونە (تینوویی ڕەنگە جیهان بە جوانیی... دەندەیی ئەو مەنزوومەیە با تەڵانی –با- ئەمن و ئەوەش شاعیرانی ئاوابوون لە ژان...)، هەندێجار تێکەڵاوبوونی شتە جیاوازەکان، دەنگ و تیشکی جیاواز و واتای نوێ بەرهەم ناهێنە، بەڵکو لە شوێنی خۆی پێ دەکوتە، بە نموونە (ئەمن و ئەوەش شاعیرانی ئاوابوون لە ژان) دەمەوێ بەڵام جیاوازی واتای "ئاوابوون" ناتوانە جولە بە دەنگ و جولە بە جوانی بکات، بە دیوەکەی دیکەش شەوانی مانای لێدەکەوێتەوە...

دەرئەنجام:

1- دەقگەرایی دەقی (کێشی ئەو شیعرەت بە نادۆزرێتەوە، بلوورێنە تکایە)ی (یوونسی ڕەزایی) بە گشتی نامۆیی لێدەکەوێتەوە... لە پەیوەندی ستوونی پێشنگی ئاگامەندی ئەو نامۆیی و نائاشنابوونە چێژ و تیشکی دەلالەتی شیعری بەرهەم دەهێنە، بەڵام لە پەیوەندی ئاسۆیی

داڕشتنی جولەی مانای نائاشنا، وێنەی شێواو دەخاتەوە. بەڵام وەک دیارە مامەڵەکردن شاعیر لەگەڵ شێوازی داڕشتن ئەگەرچی لە رووکاردا ئاسەیی دەنوێنێ، بەڵام بەهۆی بەرهەمهێنانی وێنەی شێواوەکانەوە لە ناوەوە ستوونی دەکەوێتەوە، وەک چۆن مامەڵەکردن لەگەڵ چێژ و تیشکی دەلالەتی شیعری ستوونییە، ستوونی بوونی جولەی مانای نائاشنا و ستوونی بوونی تیشکی دەلالەتی شیعری شێوازی نوسینی شاعیر لە شێوازی ئەبستراکت نزیک دەکاتەوە.
2- یوونسی ڕەزایی وێنەی شیعری بە قوربانی جولەی جوانی دەکات، بەڵام دوور لە قوەسایی مەعریفە و گوتارخوازی، هەمیشە بە پڕکردنەوەی بۆشاییەکان پشت بە بیرکردنەوە و خەیاڵی خوێنەران دەبەستێت، نائاشنابوونی چێژ و تیشکی دەلالەتەکان و نائاشنابوونی دەنگی مانا و وێنەی شێواو ئاسۆیەکی تازەی چاوەڕوانی بە خوێنەران واڵا دەکات.
3- خوێندنەوە و داڕشتنەوەی ئەو قەسیدەیە بە خەیاڵ و بیرکردنەوەی خوێنەران، هەر تەنها دەلالەت لە پڕکردنەوەی بۆشاییەکان ناکات، بەڵکو لە لایەک دەلالەت لە فرە مانایی دەق و لەلایەکی دیکە دەلالەت لە بەرهەمهێنانەوەی داهێنانی خوێنەر لە ناو داهێنانی دەقدا دەکات.

سەرچاوە و پەراوێزەکان:

1- ڕۆژنامەی "هیچ" ژ 7، 1/1/2017
2- یوونسی ڕەزایی شاعیر و نوسەری بەکانییە. لیسانسی لە تەکنەلۆژیای پەروەردە و ماستەری لە زانستە سیاسییەکان وەرگرتووە.
3- نائاشنابوون/نامۆبوون… لە وشەی (تغریب- اغترابە expatriation)ی عەرەبیەوە نزیکە.
4- ئاماژەیە بە گوتەکەی بیریار و فەیلەسوف تۆماس هۆبز (1588-1679) کە دەڵێت: (هەموو مرۆڤێک لە پەناو خۆیدا شەڕ دەکات، بنچینەی کارەکانیشی خۆویستییە، بناغەی هەڵسوکەوتەکانی ئارەزوویەتی لە سوود گەیاندن بە خۆی، ئەو خۆشەویستسەی بە هاوسێیەکەشی هەیەتی تەنها فێڵکردنە لە فێڵەکانی خۆشەویستی خۆی).
5- نوسەر و ڕەخنەگری رووسی فیکتەر بۆریسەفیچ شکلۆفسکی (1893 – 1984) پێیوایە شاعیر پێویستە ناوکۆیی باو تێکبشکێنێ و جیاوازی بونیاد بنێت، داڕشتنە باوەکان هەڵوەشێنێتەوە ودەست بەسەر وێنامە ئامادەکاندا بگرێت. شاعیر پێویستە پرسی جیاوازی بسازێنێ و خوێنەران بە دەرککردنی بەرزی شتەکان بگەیەنێت. شکلۆفسکی پرۆسە

داهێنانی گواستنەوە لە باوەوە بۆ ناباو، بە هونەر ناو دەبات.

هەولێر 10/7/2017

ئاڵا ... ئیسماعیل تەنیا

ئاڵا ،جگە لەوەی کە هێمایەکە بۆ ناسین و ناساندنی وڵاتێک، هۆکارێکیشە بۆ دەستنیشانکردنی ڕادەی خۆشەویستی هاونیشتیمانیان و شێوەی پابەندبوونیان پێیەوە. لە هەموو بۆنە نیشتیمانیی و ئاهەنگ و خۆپیشاندان و هەڵبژاردنەکاندا، بە شێوەیەک لە شێوەکان ئامادەگی هەیە. میللەتانی جیهان، بەتایبەتیش لە کاتی یارییەکانی تۆپی پێ و خوولی جامی جیهانی، زۆرتر لە هەموو کاتێک لەم هێما نیشتیمانیی و نەتەوەییە نزیک دەبنەوە، تا ئەو ڕادەیەی کە لە سەر تەختی نێوچەوان و ڕوومەت و قۆڵ و باسکیان دەینەخشێنن. هەر ئەم ئاڵایە، هۆکارێکیشە بۆ کاسبی و پارە پەیدا کردنی بەشێک لە هاووڵاتییان... لە بۆنەکاندا، لە شوێنە گشتییەکان، دوکان و مارکێتەکان،لە لایەن دەستگێڕەکانی سەر شەقامەکاندا، مامەڵەی پێوە دەکرێت.

ماوەیەکە، لە سەنتەری شاری هانۆڤەری ئەڵمانیادا، دوو گەنج بە کۆمەڵێک تەباشیری ڕەنگاو ڕەنگەوە دەبینم، دانیشتوون و لەسەر زەوی ئاڵای وڵاتانی جیهان دەنەخشێنن. ئەوانە؛ سواڵکەرن، بەڵام سواڵکەرێکی خوێن شیرین و ڕەزا سووک لەلایەن خەڵکەوە...بە بەردەوامی، چوار دەوریان لەلایەن خەڵکێکی جۆراوجۆر(لە ڕووی نەتەوەییەوە)، تەنراوە... هەر تاکێک بە دوای ئاڵای خۆیدا دەگەڕێت. کە دەزییەوەش، بە گوێرەی توانا و ئاوەدانی گیرفانی خۆی، بڕێک پارە هەڵدەداتە سەر ئاڵاکەی خۆی. بەم کارەی ویژدانی خۆی ئاسوودە دەکات و یارمەتی سواڵکەرەکە دەدات، لەهەمان کاتیشدا، خۆشەویستی و وابەستەیی خۆی، بە چەمکی نیشتیمان پەروەری و نەتەوەییەوە، دەمەزەرد دەکاتەوە.

ئاڵای کوردستان، هەر چەندە لە ڕووی قانوونی نێودەوڵەتییەوە، بوونی نییە، چونکە تا ئێستاکە خاوەن قەوارەیەکی تایبەتی دانپیانراو نین، بەڵام لەگەڵ ئەمەشدا، ڕۆژانە، ئامادەگی خۆی لەپاڵ ئاڵاکانی ئەمەریکا و ڕوسیا و ئەڵمانیا و فەڕەنسا و وڵاتانی عەرەبی و تورکیا و ......تاد، هەیە. هەر دوو گەنجەکە ، بەین نا بەین، ون دەبن،

ناوە ناوەش لە هەمان شوێنی گەرین، دەردەکەونەوە. وا دیارە ئەم ڕۆژانەی کە لە هانۆڤەر دەرناکەون، دەچنە شوێن و شاری ترو بەردەوامی بە کاسبییەکەیان دەدەن.

دوو هەفتە لەمەوبەر، سەیری ئاڵای کوردستانم کرد، پارەیەکی زۆری لەسەر بوو، بە پارەی کاغەزیشەوە، کە خۆی لەشآنی وەتانە ناسراوەکان، دەدا. ئەمجارەیان، ڕۆژی ١٥/٧/٢٠١٧ ، چونکە بە نیاز بووم شتێکیان لەسەر بنووسم، زۆر بە دیقەتەوە، سەیرم کردن؛ لە نێو پەنجاو چوار ئاڵای خاوەن قەوارەو ناسراودا، لە ڕوی زۆری بڕی پارە لەسەر بوون، لە دوای وڵاتانێکی وەک؛ ئەلبانیا و ئیتالیاوە، دەهات، زۆر کەیفم پێهات… هەر چەندە ڕەوەندی تورک بە ژمارە لە هانۆڤەر زۆرن، لەگەڵ ئەمەشدا، ئەوەندە پارەیان نەبەخشیبووە ئاڵاکەیان. هەر کەسێک کە دەهات، کەمێک ڕادەما، بڕیک پارەی دەبەخشییە ئاڵاکەی،(یان ئەو ئاڵایەی کە حەزو خۆشەویستی بۆی هەیە)، دواتر، بە مۆبایلەکەی، وێنەیەکیشی دەگرت… هەندێک کەسیش کە سەیری ئاڵاکەی خۆیان دەکرد؛ کە شتێکی ئەوتۆی لەسەر نییە مایەی سەرنج ڕاکێشان بێت، بە غەمگینی و گرژییەوە، شوێنەکەیان بەجێدەهێشت.

دەوڵەمەندی ئاڵای کوردستان لە شاری هانۆڤەر، چەند دەلالەتێک دەبەخشێت، کە لەپێش هەموویانەوە زۆری ژمارەی کورد لەم شارەو هەستی بەرزی پڕ لە حەماسەتی پەنگ خواردوی نەتەوەیی و خۆشەویستی کوردستانە، لای تاکەکانی ئەم ڕەوەندە.
ئەم دوو گەنجە، سەرەڕای ئەوەی کە بە هۆی ئاڵاکەمانەوە، بڕێ پارەیەکی باش پەیدا دەکەن، لەگەڵ ئەمەشدا، نەتەوەی کوردو خاکی کوردستان و دەوڵەتی چاوەڕوانکراوی کوردستان، بە جیهان دەناسێنن و حەماسەتی ڕەوەندی کوردیش، گەرمترو بەگوڕ تر دەکەن.

ئیسماعیل تەنیا - هانۆڤەر

ڕۆشنکردنەوە و وەڵامدانەوەی ناڕۆشنییەکانی خۆم ... هەژێن

بەرایی، خوێنەری هەژا ئەوەی لێرەدا دەیخوێننەوە، ڕۆشنکردنەوەی چەند شتێکە، کە هاوڕێ (زاهیر باهیر) لەنێو وەڵامەکەی خۆی [١] بە ڕەخنەکەی من[٢]، ئاراستەی منی کردوون و وروژاندوونی. ڕاستییەکەی من ڕۆشنکردنەوە و وەڵامێکم بە وەڵامەکەی هاوڕێم لەنێو بیست (٢٠) لاپەڕە نووسی، بەڵام ئەم بەیانییە لە دوا چرکە و کاتی ناردنی، پاشگەزبوومەوە و بڕیارمدا لەنێو کەشکۆڵی خۆم بمێنێتەوە و لەجیاتی ئەوە ئەم چەند ڕۆشنکردنەوەیە بنووسم.

من لەنێو ڕەخنەکەی خۆم، لەسەر بنەمای تێگەیشتنی خۆم وەك خوێنەرێك لە بابەتەکەی نووسەر، حەفتا و حەوت (٧٧) پرسیارم ئاراستەی نووسینەکەی ئەو کردوون. بەداخەوە هاوڕێی من، لەجیاتی هەوڵدان بۆ وەڵامدانەوەی پرسیارەکان وەك ڕۆشنکردنەوەی بابەتەکەی خۆی، کەچی کەمەڵێك تۆمەتی داونەتە پاڵ من و دەمی ڕەخنەی بە قوڕ گرتووە، بۆ نموونە:

" مەبەستەکەی تیادا فەرامۆشکراوە "، " نە سەرنجی بەدیقەتی لە وتارەکەم داوە، نە وەکو سەرنجیش تێبینییەکانی خۆی دەربڕیوە " ، " هەندێك لە بڕگە و نوسینەکانی من شێوێنراون "، " ئەمە شێواندنی نوسینەکەی منە ." ، " هاوڕێ هەژێنن غەدرێکی یەکجار زۆرم لێدەکات چونکە ئەمە شێواندنی مەبەستەکە و نوسینەکەی منە " ، " هەموو کەس دەتوانێت شتێك لە وتاری کەسێکی دیکەدا دەربێنی و بە ئارەزوی خۆی بە لاڕێدا بیبات و بە خواستی خۆی قسەی لەسەر بکات" ، " ئەمەی کە هاوڕێ هەژێن دەیەوێت هەڵگێڕانەوەی قسەکانی منە " ، " هەر لەبەر ئەوە دەڵێیم کە بە دیقەت وتارەکەمی نەخوێندۆتەوە یا هەر دەوێن بێئشکردنە." ، " دەبوایە لە مەبەستی من باشتر بگەیشتایە و لەو پرسیار و برگەیە، خۆی بپارستایە." ، " لێرەدا واهەست دەکەم کە بە چەندینجارە ڕاو وتارەکەی من شێوێنراوە ." ، " لێرەدا مەبەستەکەی من لەو پەڕەگرافە بەو لایەنەدا براوە کە تاکو خوێنەر خوێندنەوەی هەڵە بۆ نوسینەکەی من بکات، یا بەو بارەدا دەخرێتە دەمی خوێنەر ." ، " نەك ئەوەی کە هاوڕێ هەژێن [ناتوانم بڵێم هەڵیگێڕاوەتەوە] بەڵام دیقەوتی لەسەر نەداوە." ، …..

ئایا باشتر و دروستتر نەبوو، کە هاوڕێم (نووسەر) لە جیاتی بەکاربردنی ئەو دەستەواژە نادروستانە، هەوڵیبدایە بنووسێت

(ڕەخنەگر لە مەبەستەکەی من، یان، لە دەربڕینەکەی من، یان، لە داڕشتنەکەی من، هەڵە|خراپ تێگەیشتووە، یان بینووسیایە، بەداخەوە لە مەبەستەی من تێنەگەیشتووە) ؛ ئەدی جیاوازی ئەمەی ئەناکیست-هزر لەتەك ئەوانی دیکە چییە؟ ئەی کامەیە جیاوازی ڕەخنەگرتن و وەڵامدانەوەی ڕەخنە وەك ئەنارکیست-هزرێك؟ مەگەر یەکێك لە جیاوازییە سەرەکییەکانی نێوان ئەنارکیست-هزران و ئەوانی دیکە، هەر ئەوە نییە، کە هزر و بۆچوون لەجیاتی کەسایەتییەکان دەدوێن و بە مشتومڕدەکەن لە دوای وەڵامی دروستتر و ئەزموونگیری زیاتر و گونجاتر دەگەڕێن؟

بەداخەوە، لێرەدا ناچارم و ناچارم بە پێویستی دەزانم لەسەر (ئەو هەمووە تۆمەتبارکردنە بە شێواندن و نەخوێندنەوە و بەلاڕێدابردن و هەڵگەڕانەوەی دەق)،ڕۆشنکردنەوەیەکی داتایی بە خوێنەر و هاوڕێ زاهیر بدەم. نووسینەکەی (هاوڕێ زاهیر: " ئایا کرێکاران چینێکی شۆڕشگێڕن؟ ") هەزار و شەست سەد و شەست و چوار (١٦٦٤) وشە بوو، مـن لەنـێو ڕەخنەکەی خۆم (بەڵێ کرێکـاران شۆڕشگێڕتـرن*)، وەك نموونەوەرگرتن لە بۆچوونەکانی نووسەر، لەنێو نووسینەکەی ئەو، هەزار و سەد و پەنجا و هەشت (١١٥٨) وشەم گواستنەوە، تاکو هەم ئاسانکاریی بە خوینەر و هەم ویژدانی خۆم ئاسوودە بکەم و هەم دەی هاوڕێکەم نەڕەنجێت و هەم من بە "شێوێنەر" تۆمەتبارنەکات و هەم ئەرکی خۆم وەك ڕەخنەگر بە دروستی و دەستپاکی ئەنجامدا بێت.
بە پێچەوانەی تێگەیشتنی نادروستی هاوڕێـم [نووسەر] لە ڕەخنە و ئەرکی ڕەخنە و هاندەری من بە نووسینی ڕەخنەکەم، کە پێش هەموو شت فریاکەوتنی خودی نووسەر و ئینجا بزووتنەوەی تازە دەرکەوتووی ئەنارکیستی لەنێو کۆمەڵی هەرێم بوو [کە نووسەر، ناپێویست و ناپەیوەست و نابەجێ و لە خۆڕا پێناسەی هزری ئەنارکیزم بەبێ هۆ دەئاخنێتە نێو بۆچوونەکانی خۆی]،ئەگینا لەم بارە ناتەندروستەی شان و مەچەك و پەنجەکانی خۆم، هیچ شتێکی دیکە نەبوو شایستەی ئەوە بێت و نەیدەتوانی من بە ئەنجامدانی ئاوا ئەرکێك هانبدات.
بەڵێ بە پێچەوانەی تێگەیشتنی نووسەر لە ئامانجی ڕەخنەکەی من، من هەوڵمداوە ناڕۆشنییەکان و لاوازی بەڵگەکانی نووسەر و نادروستیی تێگەیشتنەکـانی ئەو لە ڕۆڵـی مێژوویـی چینێکـی سـەرەکی کۆمەڵـی سـەرمایەداری [چینـی کرێکـار] و نەدیتنـی هۆکـاری تێکشکـانی بزووتنەوەکـانی ئەو چینە و لەبەرچـاونەگرتنی بـارە خۆییەکـانی بزووتنەوەکە و بارە بابەتییەکانی کۆمەڵ و هەر ئاوا خوێندنەوە و تێڕامانی نامێژوویانە و نالۆجیکیانەی نووسەر بە باردۆخەکان و پێگە و ڕۆڵی چین و توێژە پڕۆلیتێرییەکان، بە شێوەی پرسیار نەك

ئامەژگاری و چەپ و ڕاست دیاریکردن، نیشانبدەم؛ چونکە ڕێگەنیشاندان و ڕاستکردنەوە و ئامەژگاری ئەرکی ڕەخنە و ڕەخنەگر نین.

بە بۆچوونی من، ڕەخنە واتە خوێندنەوەی قووڵ و وردی دەق یان سەرنجدانی بیرکردنەوە و بۆچوون و تێگەیشتنێك، دۆزینەوە و دەستنیشانکردنی ناڕۆشنییەکان، ئاراستەکردنی پرسیار، تاکو نووسەر وەك خوێنەرێك نووسینەکەی خۆی ببینێت و گۆشە تاریکەکانی بۆچوون و بیرکردنەوەی خۆی ببینێت. لەسەر ئەو بنەمایە ڕەخنە دەبێتە تەواوکەری دەق و پێکردنەوەی کەلێنەکانی و کۆمەکێکی گەورە بە نووسەر. بەجگە لەوە، سێ دەهە دەبێت، کە گوتوومە و ئەو بنەمایە پێیڕەودەکەم، کە هزر و ژیان و بوون بەبێ ڕەخنە، بۆگەن دەبن و دەبنە زەنگاوێك بۆ کوشتنی ژیان و هزر و بوون. هەر ئاوا حەقدە ساڵە دەبێت، کە گوتوومە ڕەخنەیەك وێرانگەر نەبێت، ناتوانێت ڕێنەربێت؛ وێرانگەری کەسایەتی نووسەر نا، بەڵکو وێرانگەری بۆچوونە ناڕۆشنەکان و نادروستەکان. ئینجا دەڵێم، ئەگەر نووسینێك شایستەی سەرنجدان نەبێت، هیچ کات ڕەخنەگر کاتی خۆی بە ڕەخنەگرتن لە نووسینەکان تەرخاننەکات و بەفیڕۆی نادات. لەسەر ئەو بنەمایە دەبوو، ڕەخنەکەی من لە نووسینەکەی هاوڕێ زاهیر، زیاتر ئەوی دڵخۆش بکردایە و بە هێرش و پەلاماری کەسیی نەچووایە و ڕەخنەی وەك خۆی بخوێندایەتەوە، نەك تووڕەبوون لە ڕەخنە و نووسینی بابەتێکی دیکە بەناوی "جیاوازی نێوانی ڕەخنە و سەرنج لە دیدی منەوە" [٣]، کە ڕەخنەکەی من و سەرنجەکانی پێشووتری من لەسەر"ئای چەن ڕاستییهکان دهشوێنرێت تاکو زیاتر و زیاتر چهواشهمان بکهن. "[٤]، " ڤێنزویلا و دوو تێبینی" [٥] کە سەرنج و ڕەخنەی من بوون لە سیستەمی دیکتاتۆریی کوبا و "کاسترۆییزم" و ڤێنزویلا و "چاڤەییزم" و بوون بە هۆکاری نووسینەکەی هاوڕێ زاهیر بە ڕسواکردنی ڕەخنە[٣]. من زۆر بەداخەوەم، کە نزیکترین هاوڕێ و هاوبیرم ئاوا ڕەخنەی من لە یەک بۆچوون یان چەند بۆچوونێکی خۆی، بە ڕەتکردنەوەی گشتێتی بیرکردنەوەی خۆی و هەر ئاوا لێدان لە کەسایەتی خۆی دەخوێنێتەوە.

هاوڕێ زاهیر لەنێو وەڵامەکەی نووسیویەتی " … هەر ئەمەش هۆکار بووە بۆوەی کە هاوڕێ زیاتر ڕەخنەیەکی ئەکادیمیانە نەك واقیعانە و مەیدانانە لە وتارەکەی من بگرێت. "
من نازانم، ئایا ڕەخنەکەی من "ئەکادەمیستییە" یان نا. بەڵام لەو هۆکارە تێنەگەیشتم، کە بۆچی "ڕەخنەی ئەکادەمیستی ناکەتواری و نامەیدانی"یە و "مەیدانی" و "نامەیدانی" ڕەخنە چییە؟ ئەی ئەگەر

ئەمە بتوانین ڕەخنەی ئەکادیمیستی بنووسین، خراپی چییە؟ بۆچی ڕەخنەی ئەکادیمیستی ناکەتوارییە؟

” هەرگیز هەستم نەکردووە کە من و ئەو سەبارەت بە ڕۆڵی کرێکاران ، ناڵێم پێناسەی کرێکاران ، هیچ ناکۆکییەکمان هەبووبێت، هەمیشەش شۆخیمان بە پیرۆزکردنی کرێکار کردووە ...... نەك هەر ئەوە بەڵکو ڕۆڵی تاکەکانی کۆمەڵیش بە گشتی ..... لە ڕاستیداس من ئێستا نازانم بۆچی هاوڕێ، کرێکارانی لابێتە شۆڕشگێڕ!! ئەمە بۆ من ئەوەندە نوێیە، کە لە مانگێک کەمترە. ”

ئەوە زۆر ڕاستە و بەدڵنیاییەوە ئێشتاش و تاکو دەمرم، هەر بە گاڵتە و تەنز لەبارەی ئەو ڕۆڵەی کە "پارتییە پێشڕەوەکان" بە کرێکارانی دەدەن، دەدوێم و دەنووسم. چونکە ناکرێت "کرێکار بگۆڕێ و گۆڕهەڵکەنی سیستەمی چینایەتی بێت" و هاوکاتیش "پێویستی بە "پارتیی پێشڕەو" و "پێشڕەویی کەسانی دەرەوەی خۆی" هەبێت. بێجگە لەوە، من هیچ بە نیگەتیڤی گاڵتەم بە ڕۆڵەی کرێکاران نەکردووە، چونکە هەر زوو ڕۆژگار خۆمی کردە کرێکار و مۆری کرێکاربوونی|کرێگرتەبوونی تاکو مردن لە نێوچەوانی من داوە. لەبەرئەوە هەر ئاوا بە ئاسانی ناتوانم گاڵتە بە ڕۆڵەی خۆم وەك کرێکار بکەم، چونکە بە بۆچوونی من، ڕۆڵی کرێکاری هوشیار بنکۆڵکردنی کۆمەڵە و سیستەمی چینایەتییە، نەك ئەوەی پارتییە چەپەکان وێنا یدەکەن و ئاماژەیدەدەن.

بەپێچەوانەی گومانەکەی نووسەر، لەوە دەچێت ئەوە بۆچوونی خودی نووسەر بێت، کە لە ماوەی ئەو مانگە "ڕامیاری" [٦] بووبێتەوە و گۆڕانی خۆی نەبینێت و تەنیا بە ڕەخنەی بەرانبەر هەستەوەر بێت. من دەمێکە گۆڕان لە کەی بۆچوونی نووسەر دەبینم، بەڵام وەك ئێستا خۆی زەق نیشانەداوە و ئەوە یەکەم جارە، کە "ڕامیاریکردنی داخوازییەکان" دەکاتە پێشمەرجی "شۆڕشگێڕبوون". ئەگەر نووسەر بگەڕێتەوە، سەر نووسینێکی پێشووتری خۆی "جیاوازی نێوانی گروپەفشارییەکان و گروپەلێکانییەڕادیکاڵەسەربەخۆییەئاسۆییەکان"[٧] ، " کۆمەڵە خێرخوازییەکان یەکێکن لەو دەزگایانەی کە کۆمەکی ئەم سیستەمە دەکەن و بەردەوامی پێدەدەن و بەهێزی دەکەن ""[٨]. لەوێدا "ڕامیاریبوون" پێشنیار و پێشمەرجی شۆڕشگێڕبوونی گروپە خۆجێیەکان نەبوو، بەڵکو بەپێچەوانەوە "ڕامیاری" بەشێك بوو لە هەوڵەکانی سیستەمەکە لە ڕێگەی ڕێکخراوە خێرخوازییەکانەوە.

پێویستە ئەوەش بڵێم، کە گۆڕانی بۆچوونی هەر یەك لە ئێمە

ئاسایترین ڕوداوە، چونکە ئێمە دوو کەسین، دوو گەردوونی جیاوازین**، ئەگەر هەر کەس چاو□وانی نەگۆڕانی بیرکردنەوە و بۆچوونی کەسێکی دیکەی هەبێت، بەدڵنیاییەوە لەنێو جیهانی ئایینگەرایی چەقیوە. ئاسایترین شت گۆڕانە، بەڵام نائاسایی هەراسانبوون بە ڕەخنە و لێکدانەوەی ڕەخنەیە بە هێرش و شکاندنی کەسایەتی؛ هەر ئەو هۆکارەشە دەبێتە هۆی نەدیتنی گۆڕانی خۆ و خراپ لێکدانەوەی گۆڕانی بەرانبەر.

من کاتێك گۆڕانی هەڵوێست یان بەرخورد، یان بۆچوونی بەرانبەر بەرانبەر بە خۆم یان هەر شتێکی دیکە دەبینم، پێش هەموو شت لەنێو گوفتار و ڕەفتار و ئەتوار و بیرکردنەوە و بۆچوونەکانی خۆم بۆ هۆکارەکان دەگەڕێم، ئەگەر گەڕانەکەم سەرەنجامێکی نەبوو، ئینجا وردبینی|گەردبینی گومانکردن دەخەمە سەر بەرانبەر و لە سێیەمین هەنگاو پرسیار ئاراستەدەکەم؛ ئەرێ بۆچی ئاوا بۆ دواوە گۆڕاوی؟
لێرەدا مەبەستم هاوڕێ زاهیر و هیچ کەسێکی دیکە نییە، تەنیا ڕۆشنکردنەوەی بنەماکانی بەرخورد و خوێندنەوە و بڕیاردانی خۆمە.
بێجگە لەوە، ئەگەر ئێمە نەگۆڕێین و نەگۆڕابین، کەواب□ گرفتێك هەیە و پێویستە لەسەری کاربکەین و بەخۆمان بچینەوە، مەبەستم گۆڕانی پۆزەتیق□؛ □□شنتربوون و بنچینەیی-بوونەوەی ئازادیخوازیی.
بۆ نموونە، کاتێك کە ئێمە پاش چەند دەهە لە پاگەندەی ئازادیخوازی و یەکسانیخوازی و دادپەروەیخوازی هەمان گوفتار و ڕەفتار و ئەتواری پێش ئەو پاگەندانەمان بەرانبەر ئێتنییەکان، ژنان، مند□ان، ژینگە، ئاژەڵان، پەیوەندی، گفتوگۆ، نەیاران و …تد هەبێت، ئایا پێویست نییە، کە لە خۆمان بپرسین؛ ئەڕێ گۆڕانەکانی ئێمە کامانە بوون و کامانەن؟ دیسانەوە، تکادەکەم هیچ کەس ئەم دێرانە نەکێشێتە سەر خۆی، تەنیا مەبەستم بنەما گشتییەکانی گۆڕان و ئازادیخوازین بە گوێڕەی تێڕوانین و پێگ□یشتنی من.

” ئەوەیە کەمن دەڵێم کرێکاران لەم وڵاتانەدا ژیانی خۆیان لەسەر ژیانی کرێکاران و چەوساوانی دیکەی دوونیا بنیاتنراوە و دەنرێت.
من و هاوڕێ هەژێن پێشتر قسەمان لەسەر ئەمانە بە درێژی کردووە و هەردووکیشمان هاواڕا بوین . ”
بەڵێ ئێمە زۆر لەو بارانەوە قسەمانکردووە و دەتوانم بڵێم کەم پرس هەیە ئێمە وەك دوو دۆستی کۆمەڵایەتی و وەك دوو هاوبیر لە بارەی ئەوان قسەمانەکردبێت، بەڵام مەرج نییە جیاوازیمان نەبێت. من هیچ کات بەو دەربڕینە لە دەمی هاوڕێی خۆم نەمبیستووە، کە ناسیونال-سۆشیالیستانە بیربکاتەوە. بەڵێ من گوتوومە و دەڵێم، کە دەوڵەتانی

ئەوروپا هەر ئاوا پێنج سەدە (١٤٩٢- ٢٠١٧) وڵاتانی داگیرکراو و پاشکۆیان وەك سەرچاوەی کەرەستەی خاو و کەیلە و کاری هەرزان و ئاودیوکردنی گرفتەکانی خۆیان بەکاربردوون، هەر ئاوا لە پاش یەك-جەمسەربوونەوەی بازار، بە کاڵای بەنگلادیش و پاکستان و هیندوستان و چاینا و …تد بە کەمدەرامەتانی ژێردەستی خۆیان شەپی (یەك یەرە)یيان بەڕێخستووە. بەڵام ئەوە کرێکارانی ئەوروپا نین، کە لەسەر ژیان و هێزی کاری تاڵانبراوی کرێکارانی ئەمەریکای لاتین و ئاسیا و ئەفریکا مشەخۆرانە دەژین، بەڵکو ئەوە سەرمایەداران و دەوڵەتانن. زۆر بەداخەوەم کە هاوڕێ زاهیر بەخشکەیی بەچوونی ناسیونال-سۆشیالیستەکان لەسەری زاڵبووە. خوێنەر دەتوانێت بگەڕێتەوە سەر بابەتە فەیسبووکییەکانی من لەو بارەوە، بەتایبەت کرێکارانی بەرگدووری بەنگلادیش و بازرگانی پرچ-فرۆشی و منداڵسازی بە ژنان لە هیندوستان و کەیلەتی منداڵان و ژنانی چاینا لە بواری کاڵا پلاستیکی و یاری و ئامرازە دیگیتاڵەکان و ژنانی مەغریبی لە بواری گوێچنی و هەر ئاوا بواری ئامادەسازیی خواردنی دەریایی. زۆر بەداخەوە بە پێچەوانەی تەگەیشتنی لنگاوقووچی هاوڕێ زاهیر و چاوەڕوانی من و تەکۆشانی چالاکانی وڵاتانی ئەوروپا، بایکۆتکردنی کڕینی شمەکی بازاڕە هەرزانفرۆشەکانی وەك (پڕای مارکێت) لەلایەن ئازادیخوازانی ئەوروپا، دەبێتە هۆی نائومێدی و ترسی لەدەستدانی کاری ملیۆنان ژنی بەرگدووری بەنگلادیشی و پیاوانی ڕەنگڕێژی هیندوستان و منداڵانی پاکستان و چاینا. من لە بەندەنگی و بەهەڵوێستی خەڵکی وڵاتانی ئەوروپی ڕازیمگرتووە، بەڵام هیچ کات چین وتوێژە پڕۆلیتێرییەکانی ئەوروپا بە مشەخۆری سەر ڕەنجی کرێکارانی ئەو وڵاتانە نازانم و نەیزانیوە و ناونەبردووە. چونکە مشەخۆری یان ژیان لەسەر کار و ژیانی کەسانی دیکە، واتە بەکرێگرتن و خۆشگوزەرانی لەسەر زێدەبایی بەهای کاری ئەوان. دەتوانم بە بەڵگەی نووسینەکانم و گەواهی هاوڕێیانی سەردەمی (کۆمەڵەی ١٩٨٢-١٩٨٨) و ("کۆمونیزمی کرێکاری"١٩٨٨-١٩٩٣) و کۆمونیزمی شورایی (١٩٩٣-٢٠٠٠) چ بە نووسین و چ بە گفتوگۆ من هەردەم دژی ئاوا بیرکردنەوەیەك بووم و دەبم، چونکە بیرکردنەوەیەکی ناسیونال-سۆشیالیستانەیە و لەتەك پێشینە و ئێستای بۆچوونەکانی من و بۆچوونە ئەنارکیستییەکان ناگونجێت و نەگونجاو و دژی بنەمای بیرکردنەوە و جیهانبینی ئەنارکیستەکان دەوەستێتەوە و زیاتر لە تەك بۆچوونی چەپە (مائۆتسە تۆنگ)ی و (چێ گوارا)یی و (کاسترۆ)یی و (چاڤێز)ی دەگونجێت.

من نازانم چ ستەمێکم لەو هاوڕێیەی خۆم کردووە، هەستناکەم. چونکە من لە سەراپای ڕەخنەکەم بۆچوونی خۆمم دەربڕیوە، تەنیا شتێك کە

ئەنجامداوە، ئاراستەکردنی پرسیار بووە؛ حەفتا و حەوت پرسیار (٧٧) و نووسینی کۆمەڵێك (فیدبەیک)، وەك خوێنەرێك و زۆربەی جار نوسیوومە، من وەك خوێنەرێك ئاوا تێدەگەم، ئایا مەبەستی نووسەر ئەوەیە... . ئایا پرسیارکردن ستەمکردنە؛ ئایا پرسیارکردن لە نووسەر بە ئەوەی دەنیابیت، کە بە دروستی لە مەبەستەکەی ئەو تێگەیشتوویت، ستەمکردن و شێواندنی مەبەستی نووسەرە؟

زۆر بەداخەوە، هاوڕێ زاهیر لە جیاتی وەڵامدانەوەی پرسیارەکانی من، وەك ڕۆشنکردنەوەی ناڕۆشنییەکانی خۆی، منی بە شێواندنی مەبەستەکەی خۆی ناوبردووە و هەر ئەو هەستەش بووە بە هۆی هەستکردن بە گۆڕانی یەك مانگەی من و ستەمکاریی من بەرانبەر بە خۆی. لە بارێکدا ئەگەر ئەو بینووسیایە "دارا دوو داری دی" و من دەستەواژەکەی ئەوەم گۆڕیبێت بۆ "دوو دار دارایان دی"، یان بە تەنیا جارێکیش گوتبێتم، تۆ ئاوات گوتووە، ئەوا ئەو بەچەندوچوون مافی خۆیەتی، من بە شێوێنەری مەبەست و نووسینەکەی خۆ تۆمەتباربکات و ئینجا بە ستەمکەریش من وێنابکات. بەڵام من بیست دانە نموونەگیریم لە نووسینەکەی ئەو هێناون و تەنیا لەسەر ئەوانە پرسیارمکردووە و (فیدبەیک)ی خۆمم وەك خوێنەر نووسیوە. ئەوەش بڵێم، کە ئەو بیست نموونەیە زیاتر لە ٨٥% نووسینەکەی ئەو پێکدەهێنن، ئیدی نازانم لەسەر چ بنەمایەك دەڵێت، من بابەتەکەی ئەوم بە وردی نەخوێندووەتەوە، ئەوە لە کاتێکدا ئەو دەزانێت و من دەناسێت، کە شوێنی کۆما لێکدەدەمەوە و لەسەر خاڵبەندییەکانیش دەنووسم، بەڵام لەبەرئەوەی کە نەمویست، بە جارێکیش خۆم لە ئاوا پرسەڵێك نەدا، ئەگینا خوێنەر دەزانێت، ئەوەی ئەو ناڕۆشنیانەی دروستکردوون، خراپ خوێندنەوەی من و شێواندنی من و ستەمکاریی من نین، بەڵکو ناڕۆشنی و تێکەڵە و پێکەڵەیی دەستەواژەکانی نووسەرن، کە خوێنەر لە تێك پرسیار ڕووبەڕوودەکات. ئەگەرێکی دیکە ئەوەیە، من توانای تێگەیشتنی نووسینەکەی نووسەرم نەبێت، ئەگینا هەرگیز کاتی خۆمم بە نووسینی ئەو دوازدە لاپەڕە پرسیار و (فیدبەیک)ـە تەرخاننەدەکرد، کە لەسەر بنەمای وەڵامەکەی نووسەر دەتوانم بڵێم ، هەمووی بە فێڕۆچووە، چونکە من ئەو ئامانجەم نەپێکاوە، کە سەرنجڕاکێشانی نووسەر بوو بە ناڕۆشنیی بیرکردنەوە و بۆچوونەکانی خۆی.

دواشت، ئەم بابەتە لەوە زیاتر نووسین ناخوازێت و بەردەوامبوونی لەنێوان من و نووسەر دەبێتە دووبارەکردنەوەی گوتراوەکان و سوێندخواردن و سەلماندنی ئەوەی من چیم گوتووە و تۆ چۆن تێگەیشتوویت، ئەوەش نووسەر و ڕەخنەگر دەخاتە سووڕانەوە و یەکدی

ڕاوکردن وەك (تەم و جەری) لەنێو بازنەیەکی بەش. بەجگە لەوە من و نووسەر هەم هاوزمانی یەکدین و هەم هاوبیری یەکدین. بڕواناکەم گوتەکانمان پێویستی بە لێکدانەوەی جیاواز و شارەزایی (نهج البلاغة) هەبێت. خوێنەر بەخۆی توانای تێگەیشتن و بەراوردکردنی گوتەکانی من و نووسەری هەیە و خوێنەرانی هەر دووی ئەمە کوردی-زمانن. ئامانجی من لەم وەڵامدانەوەیە، هەوڵدان بۆ سەلمانی کە ڕاستدەکات و کە نا، نییە، بەڵکو ڕۆشنکردنەوەی ئەوەیە، کە هەموو ئەو دەستەواژانەی کە وەك نموونەگیرمکردوون، لەنێو نووسینەکەی نووسەر دەرهێنراون و لێکدانەوەم هەر لەسەر ئەو بەشانە بووە و تێگەیشتنی خۆمم وەك خوێنەرێك نیشانداوە و لەو شوێنانەی کە بەهۆی خراپی داڕشتنی ڕێزمانی و ڕێنووس، لە مەبەستی نووسەر دڵنیانەبووم، وەك (فیدبەیک) لەنێو نیشانەی فیدبەیک '...' ڕیزمکردوون، تاکو نووسەر بڵێت، ئایا مەبەستی چی بووە. بۆ نموونە ئەم ڕستەیە ” دەبێت ئەوەشمان لەبیر نەچێت کە ئەنارکیزم هزرە نەك ئایدۆلۆجی سەبوو، ڕێڕەوی ژیان و بەڕێکردنەتی، مێتودێکی بەکردەوە و زیندوانییە لە هەڵسەنگاندنی ڕوداوەکان و بارودۆخەکان بەڕێچونی ناو واقیعەکە ، نەك نێو کتێبەکان . ” ، کە نووسەر لەنێو وەڵامەکەی ئەوەی ڕۆشننەکردووەتەوە، چ پەیوەندییەکی بە بابەتەکەوە هەیە، کە ٥٠% مەبەستی ڕەخنەکەی من بوو، چ کارەبوونی ئەو ڕستە بوو، لەنێو بابەتی سەلماندنی “شۆڕشگێڕنەبوونی چینی کرێکار “؟ ئایا هیچ سەرچاوەیەکی هزر و بۆچوونە ئەنارکییەکان لە شتێنەر'ی تاکگەرا تاکو کرۆپۆکین'ی کۆمونیستگەرا هەیە، کە سەلمێنەری “ناشۆڕشگێڕبوونی چینی کرێکار” بێت، تاکو هاوڕێ زاهیر ئەو دەستەواژەیە بکاتە پاڵپشتی بۆچوونەکەی خۆی؟

ئینجا لەسەر هەمان کێش و سەروای نووسەر، کە دەڵێت “تۆ من باش دەناسیت و نەدەبوو ئاوا نووسینەکەی من بخوێنیتەوە ...”، منیش دەڵێم، هاوڕێ گیان، بەداخەوە دەبوو تۆ دوا کەسی نێو ئەم گەردوونە بیت، کە بنووسیت ” هەژێن بە وردی بابەتەکەی منی نەخوێندووەتەوە و مەبەستەکانی من شێوێنراون و هەڵگەڕدراونەتەوە ... “. چونکە پەیوەندی ئەمە و متمانەی نێوان ئەمە و ئامادەیی من و دەستگیرۆیی من لە پشت تەواوی نووسین و وەرگێڕانەکانی ٢٠٠٠-٢٠١٥ی تۆ، بۆ ئەوە بەس، کە گومانی شێواندن و هەڵگەڕانەوەی بۆچوون و نووسینەکانی خۆت لە من نەکەیت. ئەوە لە کەیوە من و تۆ بووینەتە شێوێنەری بۆچوون و نووسینی یەکدی و چ هۆکارێکە کە بووەتە دروستکەر و کنەدەری ئاوا گومانەکی وێرانگەر. من ئێستاشی لە تەك بێت، لە کاتی وەڵامدانەوەی ئەم وەڵامەی تۆ، هێشتا دۆستایەتی و هاوڕێیەتی و

متمانەی هاوبیریی من و تۆ، بە من ڕێگەینەداوە گومانبکەم و ئەو نموونانەی کە تۆ لەنێو ڕەخنەکەی من وەرتگرتوون، لەتەک نووسینەکەی خۆم بەراوردبکەم، هەڵبەتە من نەک تەنیا لەتەک تۆ، بەڵکو لەتەک دوکاندارێکیش کە باقی پارەکەم دەداتەوە و بۆ کاسپی و قازانج و بەدەستهێنانی پارەی زۆرتر دانیشتووە، هەمان متمانەم هەیە و د□ بەخشم.

٨ی سێپتەمبەری ٢٠١٧*

---

http://bit.ly/2xJnnUN [١]
http://bit.ly/2gKi4g7 [٢]
http://bit.ly/2wBwSFg [٣]
http://bit.ly/2xRCNpL [٤]
http://bit.ly/2eOMYa5 [٥]
http://bit.ly/2vKYAOw
http://bit.ly/2xbmGWs [٦]
http://bit.ly/2f8k2Xz [٧]
http://bit.ly/2wNLqDz [٨]

* ڕۆژی ٤ی سێپتەمبەری ٢٠١٧ وەڵامێکی بیست (٢٠) لاپەڕەیی وەک ڕۆشنکردنەوەی هۆکاری پرسیارە ڕەخنەییەکانی خۆم و وەڵامەکەی هاوڕێ زاهیر باهیر نووسی، ئەم بەیانییە، کە خەریکی ناردنی وەڵامەکەم بووم، بڕیاری خۆمم گۆڕی و ئەم کورتەیەم لە وەڵامەکە دەرھێنا و ئەوی دیکەم خستە ئەرشیف. چونکە ڕەخنە و وەڵامدانەوە کاتێک کەڵکی هەیە، کە بەرانبەرەکەشت ڕەخنە بەو جۆرە بخوێنێتەوە، کە خودی ڕەخنە ل□ پێناوی سەریهەڵداوە.
** لە بواری پەیوەندی (کۆمیونیکەیشن) پێناسەیەک بۆ تاکەکەس هەیە، کە دەڵێت “هەموو تاکەکەسێک بۆ خۆی گەردوونێکی ئاڵۆزە”.